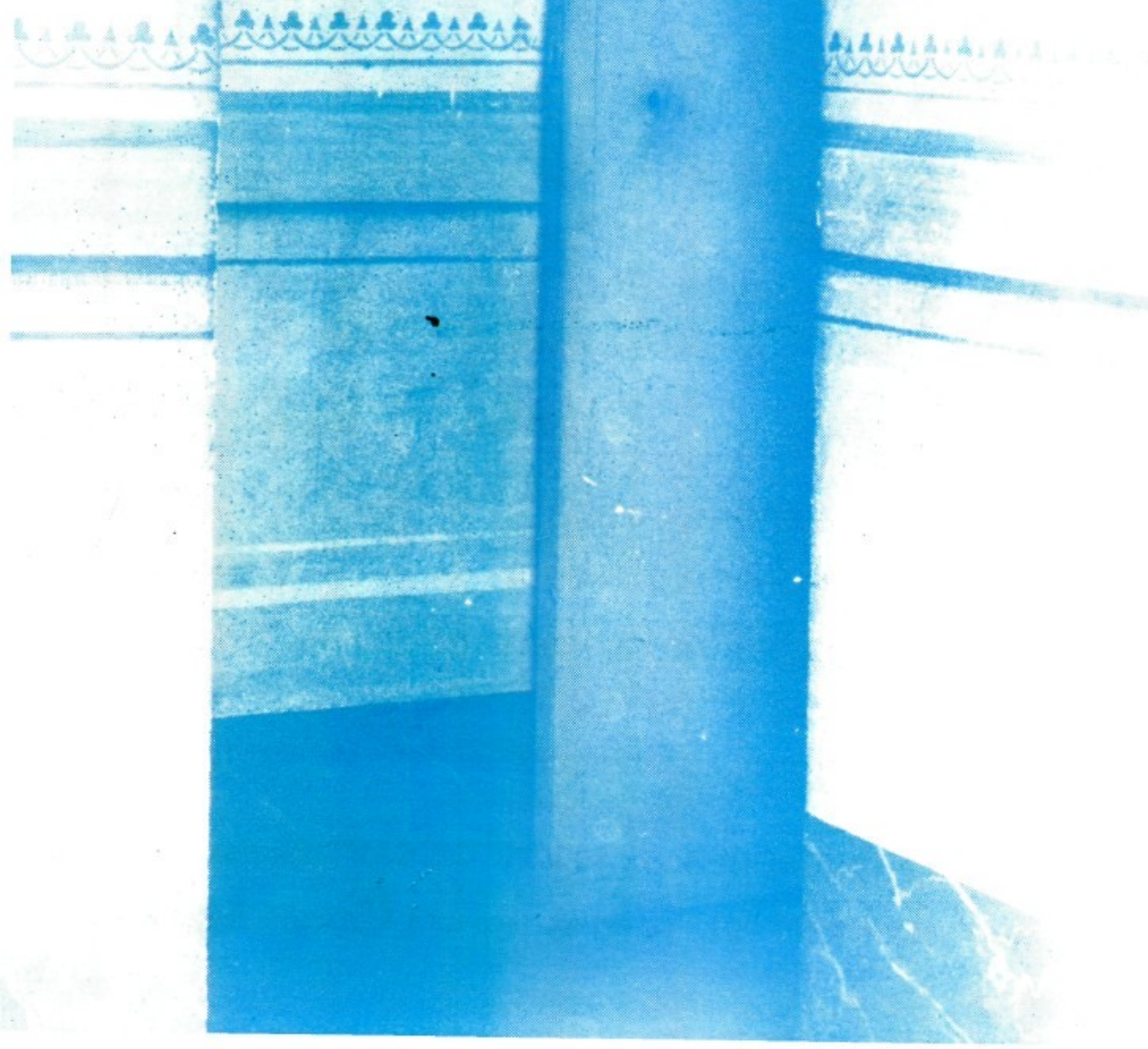

coanegra

Número 88. Novembre 1991. Preu: 150 pessetes

G U I L L E R M O D E LA FUENTE F O T O G R A F O

REPORTATGES

FOTOGRAFIA D'ESTUDI

TALLER DE VASES A MIDA. SOM FABRICANTS

MOTLURES DE FUSTA I METÀL·LIQUES

HORARI: DE DILLUNS A DIVENDRES: de 16 a 20. DISSABTES: de 10 a 13.30

SA MATANÇA S/N TEL. 14 00 96 SANTA MARIA

coanegra

**publicació mensual de
Santa Maria del Camí**

depòsit legal

PM-381-1981

edita

**Obra Cultural Balear de Santa
Maria del Camí**

equip de redacció

Bernat Calafat i Vich

Pere Josep Calafat i Vich

Ramon Canyelles i Canyelles

Rafel Pizà i Ordines

Mateu Vich i Coll

col.laboren

Maria Amengual i Colom

Andreu Bestard i Mas

Agustí Caballero i Pons

Maria Antònia Colom i Sans

Angela Dolç i Ordines

Maria Antònia Gil i Terrassa

Bartomeu Grau i Fullana

Juana María Román i Piñana

Miquel Sastre i Canals

portada

fotografia de Rafel Pizà

redacció, administració i publicitat

Batle Bartomeu Simonet, 5

07320 Santa Maria del Camí

impresa a

Informacions Llevant, S.A.

Passeig Ferrocarril, 1

07500 Manacor

Telèfon 55 03 28

**Els articles publicats en aquesta
revista sols expressen l'opinió
dels seus autors**

Editorial

La Llei de Seguretat Ciutadana

Sens dubte que el Projecte de Llei de Seguretat Ciutadana que s'està discutint al Parlament de l'Estat Espanyol és pol·lèmic, no sols pel seu contingut que atempta contra drets i llibertats fonamentals dels ciutadans, sinó que també per l'estil del Ministre de l'Interior insultant els intel·lectuals i Catedràtics de Dret que s'hi oposaven per inconstitucional i per atemptar contra el dret de les persones.

Aquesta Llei pretén protegir la seguretat ciutadana, la tranquil·litat pública, el foment de les virtuts cíviques, la protecció de la convivència; però no defineix clarament que és tot això que la Llei ha de protegir. I per altre part sí que diu ben clarament tot el que l'autoritat governativa -i la policia- podran fer per a protegir aquestes coses que no diu que són.

Per exemple la Llei permetrà la retenció policial durant un màxim de sis hores a efectes d'identificació, serà obligatori portar el DNI, però el fet de portar-lo no serà una garantia de no retenció. També limita la llibertat de moviments. Com estableix la possibilitat de registre domiciliari, sense ordre d'un Jutge, en cas de necessitat. Tres exemples fortíssims de vulneració dels drets i llibertats fonamentals que la Constitució de l'Estat Espanyol diu que aquest ha de garantir. Sens dubte això és legitimar qualsevol actuació de la policia, entrar en l'avantsala d'un estat policial i repressiu, més que en un estat protector del ciutadà i impulsador del benestar personal i social.

No és estrany, per tant, que el mateix Ministeri de Justícia de l'Estat Espanyol l'hagi matisada, o que s'hi hagi oposat frontalment la Comissió de Defensa dels Drets de la Persona del Col·legi d'Advocats, Jutges, Fiscals, Catedràtics de Dret; totes elles persones expertes en el tema del Dret i de les Lleis. Aquesta Llei que derogarà la d'Ordre Públic del Règim franquista (1959) és una modernització del mateix.

La Llei, a una sèrie d'articles, fa referència a les drogues: es sanciona el consum públic i la tinença privada de drogues. Però no especifica que és droga -i no es enganyem no sols és droga fumar haixix, esnifar coca o picar-se heroïna-. Sembla que no fa cap referència explícita al tràfic de drogues. Així la Llei planteja

una lluita contra les drogues de forma repressiva -que per altre banda els batles d'algunes ciutats i pobles ja han concretat en forma de Bans, que d'aprovar-se la Llei no tendran cap sentit-. Sancionar el consum públic de la droga es actuar de forma repressiva i no anar a l'arrel del problema de la drogaadició. La persona que es droga el que ha de mester no és un policia que el vigili, multi i empresoni; sino una ajuda per poder sortir d'aquest carreró sense sortida que és l'estar enganxat a certes drogues, que és el viure sols i per a la dosi diària d'heroïna.

La droga és un tema de salut pública, més que de seguretat ciutadana. Cal combinar el sistema de salut pública amb unes vies eficients de reinserció social del drogodependent. Empresonar el drogodependent és agreujar el problema, és l'acta de defunció social d'aquesta persona.

El tema de fons de la droga és el tràfic, contra el qual la Llei hauria de ser efectiva. La droga mou molts de milions de pessetes, i hi ha gent amb molts de diners implicada. No cal reprimir ni perseguir el drogaadicta que es punxa al carrer perquè no té on anar, sinó l'home que des d'un luxós iot dirigeix les operacions d'entrada clandestina de droga. Possiblement si la droga es legalitzàs, si es distribuís de forma controlada per recepta i control mèdic, molts de drogaadictes que han caigut al pou sense fons i sense llum que és estar enganxat, farien coa al metge, en lloc de delinquir i acabar empresonat a uns Centres Penitenciaris, on també circula la droga, on s'acabaran de destruir. Però la droga mou molts de milions, pentura massa. I com sempre, han de rebre els més desgraciats.

Cal modificar la Llei de Seguretat Ciutadana. Definir els conceptes bàsics que preten protegir. Alhora hauria de servir per a protegir els drets i llibertats dels ciutadans. També posar les bases legals per una lluita contra els grans traficants de droga -que són els que hi treuen un sucós profit- més que reprimir els individus que pel que sia són esclaus d'unes substàncies que els anulen com a persones.

40è Homenatge a la Vellea

Organitzat pel Patronat Local d'Homenatges a la Vellea, va tenir lloc dia 13 d'octubre la quarentena edició d'aquest ja tradicional homenatge, conegut com "sa Festa des Vells", que comptà com ja és habitual amb la col·laboració de l'Ajuntament i de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona.

D'acord amb el programa, els homenatjats, acompanyats de familiars i amics, es reuniren a la Plaça de la Vila; i d'allà anaren a la Parròquia. Allà el batle féu la tradicional salutació i a continuació tengué lloc una missa solemne.

Després tengué lloc al local de la tercera edat la celebració festiva, amb gelat i ensaimades. Tots els homenatjats reberen diversos obsequis.

La festa comptà amb actuacions musicals de la Banda de Música, dles xeremiers Andreu Comes i Antoni Marcé, així com de l'agrupació de balls mallorquins Tanys Novells.

El padrí del poble.

Mateu Canyelles Borràs té 94 anys

En Mateu Canyelles Borràs amb 94 anys és el padrí del poble santamarier, és l'home de més edat d'aquesta vila del raiguer.

Mateu va nèixer el dia 2 de febrer del 1897 a Santa Maria del Camí, quan a Mallorca encara es patia fam i molta de gent havia d'emigrar a les amèriques per a fer fortuna, com ell feu quan era jove. Es un home d'una vida intensa i així encapçalàrem l'entrevista que li va fer Joan Serra al número de febrer del 1983 de Coanegra, una sucosa entrevista que és un resum de la seva vida.

A l'any 1920, quan tenia vint-i-tres anys emigrà a l'Havana a fer fortuna, i uns anys després es casa amb una emigrant que era de Campos. Va estar-hi fent feina de valent deu anys, tornà amb una petita fortuna, pogué comprar terres i feia d'enrajolador a Palma. Però a més dels diners va dur de l'Havana una forta inquietut política democràtica, per la qual cosa s'afilià a Esquerra Republicana Balear, quan esclatà l'incívic Movimiento ell era el President de la secció local d'ERB i segon

tinent de batle de la gestora d'esquerres que governava l'Ajuntament. Fou empresonat durant vint mesos, dels quals en passà alguns picant pedra i fent carreteres per Campos. Durant uns anys fou l'encarregat del Cafè Salom de sa carretera.

A l'any 1951 tornà emigrar a Amèrica i aquest cop a Veneçuela, partí amb la seva dona i el fill Toni -que aleshores tenia 8 anys-. Allà també treballà d'enrajolador, i en algunes ocasions fent murals artístics com el "Mural de los pescaditos", ideat pel català Vallmitjana. Però l'any 1958 triomfa a Veneçuela un colp d'estat de militars, i la situació dels emigrants europeus era difícil, per la qual cosa decidiren tornar a Mallorca.

Des d'aquella data ha viscut a Santa Maria, i ja n'han passat més de trenta anys. Mestre Mateu ha seguit feinejant per les seves terres, passejant, conversant de les seves vivències, escoltant els demés, seguint l'actualitat política, estant al cafè,... Des de fa un temps ja està més delicat de salut, per la qual cosa ara ja no viu a Santa Maria, sino que conviu amb el seu fill Antoni a Palma, i adesiara vé a Santa Maria a voltejar, a estar una estoneta a ca seva.

Mestre Mateu, el padrí del poble, un home que emigrà dues vegades a les Amèriques, d'inquietuts polítiques democràtiques, i que als seus noranta-quatre anys encara té conversa, malgrat ja estigui molt delicat de salut.

BC

OPTICS-OPTOMETRISTES

FOTOGRAFIA

REVELAT I POSITIVAT

DE FOTOGRAFIES

EN COLOR

QUALITAT PROFESSIONAL

EN 1 HORA

CARRER DE MANACOR, 63
PALMA

TEL. 46 37 77

La padrina del poble.

Joana Aina Alzina Colom té 99 anys.

Na Joana Aina és una dona que sempre ha estat vinculada al camp, des de ben petita ja hi feia feina. I és una imatge d'aquesta Mallorca pre-turística que ja no existeix. Madò Joana Aina amb els seus mocadors comprant amb les senalletes a la botiga de l'Escola Graduada.

Joana Aina neix el cinc de maig del 1892 a Can Pedacet a Marratxinet, i de segur que d'aquí a uns mesos serà centenària, i haurà festa grossa al poble. L'entrevistarem al Calaix d'Imatges del més de gener d'aquest any.

Ja als set anys treballava al camp ajudant als seus pares, i es lloga a collir olives a la possessió des Caülls. O als catorze que anà amb una colla de santamarieres a collir olives a la possessió de Comasema, on romanien una quinzena de dies. També treballà a Son Verí i a Son Maiol. Sempre ha fet feines de llogada lligades a la pagesia, i al mateix temps fent de cuinera pels senyors, de segurs que en té de guardats de secrets gastronòmics.

Ella és un autèntic compendi de la història quotidiana de Marratxinet i de Santa Maria, ja que els habitants d'aquest llogaret sempre han tingut més tirada cap al nostre poble, de la història del dia a dia de les feines del camp, de les feines de la casa, dels costums, de les festes, dels menjars de faves durant quasi tota la setmana, de la festassa que en feien les seves filles els dies que hi havia "xicolati". Molta raó té quan afirma que "ara la vida és regalada, i que la gent ja no sap apreciar les coses pel que són".

Na Joana Aina amb el seu mocador negre pel cap, el mocador amb flecos sobre les espatlles, la falda ampla i la senalleta amb la mà tornant o anant a la botiga. Ja fa uns catorze anys que viu amb la seva filla fadrina al carrer de Santa Margalida, té dues filles, quatre nets i nou renets. Juga i conversa amb tots ells, un poc sorda -adesiara insisteix a les seves netes que li comprin un altre "aparato"- però amb bona salut, prova d'això és que gairebé menja de tot. Sobretot transpua amb els seus gestos, amb les seves paraules una contagiosa alegria.

Com deiem al número de gener "Alegre i riallera, ben viveretxa i caminadora. De segur que és un exemple viu d'una manera de viure positiva i amb sana alegria. Com bé diu ella: mentres un estigui bé aquí, no importa anar allà, ni els d'allà et volen. Salut i alegria, i cap als cent anys!".

BC

MARTÍ CANYELLES

VENDA D'AUTOMÒBILS NOUS

I D'OCASIÓ DE TOTES LES MARQUES

SANTA MARIA DEL CAMÍ Tel. 62 06 74

S'ARC

F O T O G R A F I A

Miquel Rosselló Amengual
Pl. Hostals, 22 - Tel. 14 01 05

Presentació del llibre de Miquel Parets "Els pobres i la Trinitat"

El prop passat divendres es realitzà una conferència audiovisual sobre l'experiència del Burundi a la Sala d'actes de l'Edifici Municipal de la plaça Nova, l'acte que era organitzat pel Servei Municipal de Cultural de l'Ajuntament de Santa Maria del Camí serví per a presentar el llibre del missioner santamarier al Burundi Miquel Parets de Can Mig.

Aquest divendres hi hagué dos funerals per la qual cosa l'acte començà amb retard sobre l'hora prevista, i també pot explicar la massiva assistència de gent, ja que la Sala d'Actes estava de gom a gom. També hem de considerar que el fet de presentar un llibre d'un santamarier era prou atractiu per un determinat sector del poble. Els assistents eren de totes les edats però predominaven les persones adultes, hi havia tots els regidors de l'equip de govern, i els dos primers de l'oposició.

L'acte que durà prop d'una hora i mitja, consistí amb una projecció de diapositives i dues xerrades-sermó de missioners que han estat al Burundi.

Presentà l'acte el Batle Mateu Morro que elogià la tasca que els germans Parets han fet al Perú i al Burundi i de tots els missioners mallorquins i de la necessària solidaritat amb els pobles del tercer món.

Tot seguit el capellà Sebastià Salom -que ha estat missioner al Burundi amb Miquel Parets i alhora traductor, corrector i editor del llibre- ens mostrà un interessant muntatge audiovisual del Burundi, poguerem apreciar els paisatges, els pobles i la gent d'aquest petit país al bell mig de l'Àfrica negra -a la part superior de l'immens llac Tanganika-

Muntatge que permeté al públic entendre i situar el Burundi.

Després Jaume Ribas -un altre missioner que va estar amb Miquel al Burundi fa 20 anys-, parlà del Burundi, de la seva experiència personal, i de la importància que té per ells "la paraula", de la importància del compartir, del saber viure en comunitat sense competitivitat. I també dels canvis d'una església africana que està al costat del poder, que associà al cruel nacionalcatolicisme de l'església franquista, ens contà que a esglésies on hi havia Mares de Déu negres els han canviat per blanques, on hi havia moments de dançes africanes hi han posat negres disfressats d'àngels. Un sermó del capellà Jaume Ribas plè de records emotius.

A continuació el missioner Sebastià Salom parlà del llibre **Els pobres i la trinitat**, que recull l'experiència missionera de Miquel Parets sobretot al Burundi i també un poc la del Perú. Resaltant la importància que dona Miquel a conèixer la gent de les missions, les seves costums, creences, llenguatge, manera de pensar, d'entendre i explicar les coses. Per a partir del seu llenguatge i concepcions, explicar-lis la religió cristiana.

Finalment parlà breument en Joan Parets, tot dient en clau d'humor que ell era en Joan, que no era en Miquel, i que el Llibre l'havia escrit el seu germà. Agraï a tots l'assistència a l'acte.

BC

Viver HORTUS

La major exposició de Mallorca de plantes ornamentals

Cami de Canegra s/n. - Tel. 62 02 79

GALERIA CA'N BRAHÓ

MARCS
QUADRES
MOTLURES

Quarter V^a
Tel. 62 01 26

NIELS NORGAARD

Dinar a Son Seguí

Enguany els membres de les diferents Confraries de les processons de setmana santa varen decidir organitzar un dinar, enlloc d'una excursió, com era habitual. El dinar va tenir lloc diumenge dia 27 d'octubre a la possessió de Son Seguí, i va ser possible gràcies a la col·laboració de l'equip de Can Beia que organitza la diada de l'Àngel, i de les senyores de Son Seguí; a més de la pròpia iniciativa de les Confraries.

Els de Can Beia s'encarregaren d'organitzar i posar a punt els detalls del dinar, que amb això ja téen molta d'experiència. El menú consistí en arròs brut i aguiat, a més de pomes, pa i vi.

La capella de les cases de Son Seguí va romandre oberta a la gent, i així les més de tres-centes cinquanta persones que acudiren a aquest dinar tengueren l'oportunitat de visitar-la.

Durant la diada, a més del dinar, es va celebrar una missa, i tampoc varen faltar els entreteniments en forma de música i jocs, que aconseguiren que els assistents passassin un dia molt agradable.

AJUNTAMENT DE SANTA MARIA DEL CAMÍ

Servei Municipal de Cultura

CURS DE CERAMICA "RAKU"

-Instructor: Vicenç Ferrer Vicedo

-Inici: Dilluns, dia 11 de novembre, al Col·legi Públic Melcior Rosselló Simonet

-Informació i matrícula: a la Casa de la Vila (2.500 pts.)

Servei Municipal de Joventut

CONFERENCIA: L'OBJECCIO DE CONSCIENCIA COM A ALTERNATIVA AL SERVEI MILITAR

-Intervindrà: Carles Portalo.

-Divendres, dia 8 de novembre, a la Sala de Sessions de la Casa de la Vila, a les 20,30 h.

Mateu Morro a "Debat Nacionalista"

El batle de Santa Maria del Camí, Mateu Morro i Marcé, és entrevistat a la revista **Debat Nacionalista**, alhora que n'és la portada de la publicació. A aquesta revista i sota la capçalera de El Municipi i la Nació, és fa una ampla entrevista de vuit planes de duració al secretari general del PSM-Nacionalistes de Mallorca.

Debat Nacionalista és una revista bimensual editada per la Fundació Centre de Documentació Política, que té la seu a Barcelona. Aquesta revista preten ser una eina al servei de la reconstrucció nacional dels Països Catalans.

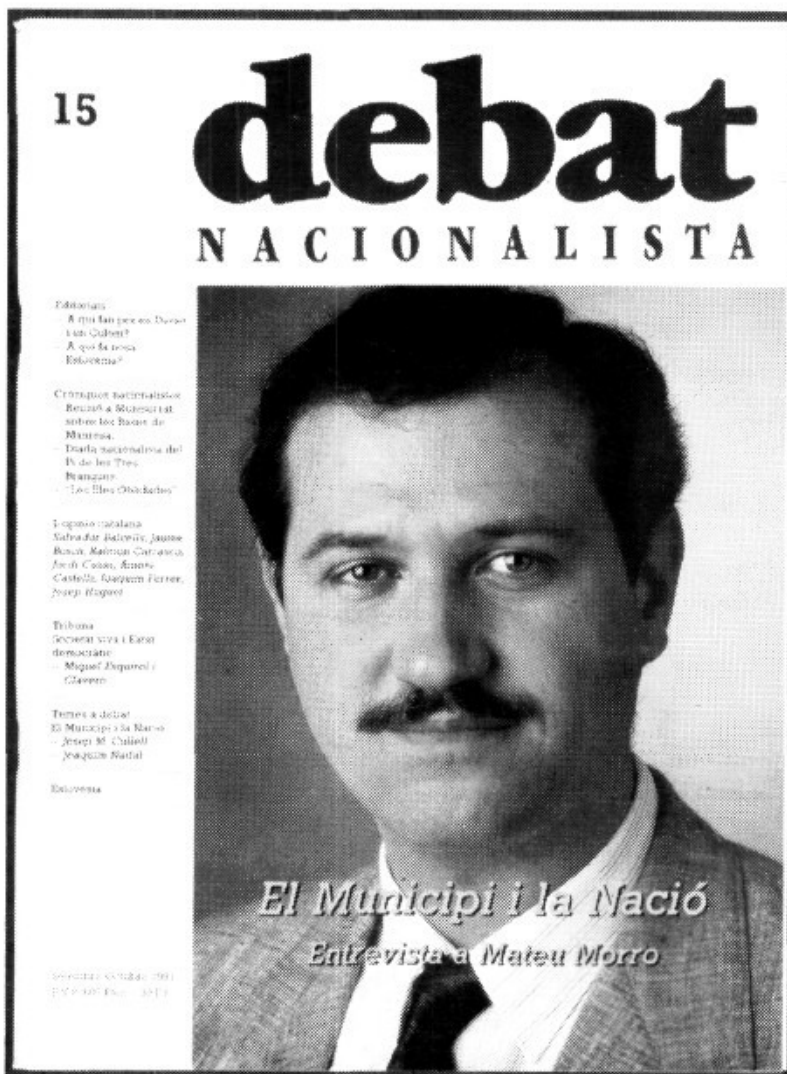
Al llarg de l'entrevista Mateu fa una anàlisi de la situació sociopolítica mallorquina i de Balears, afirmant entre d'altres coses "el mapa polític, substancialment, ha restat conformat pel PP-UM i el PSOE, per una part, i el PSM-Nacionalistes de Mallorca per l'altre". D'altra banda també afirma que "des dels municipis s'ha de fer una aportació seriosa i important a la renacionalització general del país: política cultural, lingüística, de participació, i impuls del teixit associatiu, de foment de l'activitat econòmica, etc. La tasca és enorme, però, d'altra banda, els problemes són molts, ja que els municipis de les illes estan arribant a una situació econòmica asfixiant. Els gran dèficits d'infraestructures, en bona part producte de l'administració provincial i centralista que hem patit, col·loquen els municipis illencs en la necessitat de fer un gran esforç. En tot cas la política nacionalista, hom la pot fer des de qualsevol banda, començant per la pròpia conducta personal".

També afirma parlant de les diferents Illes Balears, que "totes les realitats insulars són molt específiques. Hi ha ha-

gut, és cert, un fet molt uniformitzador, que ha estat el turisme de masses. Però així i tot, són societats molt diferents. (...) Cada illa té la seva història (...) Sense tenir en compte aquesta diversitat, aquesta pluralitat, que ens permet parlar dels pobles de les illes Balears, en plural,

no avançarem cap a una autoidentificació nacional".

Quan li demanen sobre la situació dels mitjans de comunicació en català, Mateu afirma que la situació és difícil i "Apart de les revistes locals no hi ha res en català".

Fusteria

Martorell

Taller:
Bartomeu Pasqual

Tenda:
Carrer Llarg, 89

TALLERS T & B

-Reparació d'automobils en general
especialitat en SIMCA i CHRYSLER
servei de grua
Venda de Vespes i Vespinos

Plaça Jaume III
Tels. 62 04 74 - 62 01 52 - 62 06 70

Coanegra, deu anys.

El número 1 de la nostra revista va ser publicat amb data de setembre d'1981. Fa, per tant, deu anys que acudim a la nostra cita amb vosaltres, lectors; primer cada dos o tres mesos, i des de l'any vuitanta-sis mensualment.

La portada del número anterior feia referència a aquesta efemèrides. Es tractava d'un disseny de Vicenç Ferrer i Vicedo que apareix estampat a unes camisetes negres que hem fet fer per a commemorar el desè aniversari, i que varen estar a la venda a distints comerços del poble. Encara que ja no fa calor, si estau interessats en comprar-ne qualcuna, posau-vos en contacte amb qualsevol membre de l'equip de redacció. Valen 1500 pessetes i són de primera qualitat.

Com poguéreu observar si llegíreu l'anterior número de Coanegra, en tota la revista no férem menció del 10è aniversari, llevat de la portada. Això és perquè la nostra intenció era i és no celebrar-ho dins la revista mateixa (ja farem un número extraordinari quan publiquem el número cent, d'aquí un poc més d'un any). El que volíem era celebrar-ho d'alguna altra manera. Per això varem treure a la venda les camisetes, i varem organitzar una conferència i un refrigeri el passat 4 d'octubre a l'Edifici Municipal, a les què tots els subscriptors i anunciants varen ésser convidats personalment.

La conferència fou a càrrec del periodista santamarià Sebastià Verd, director de Ràdio Nacional a les Illes Balears, qui va oferir als presents una clara visió de l'actual panorama dels mitjans de comunicació a les nostres Illes, amb tota la seva problemàtica i els greus i nombrosos desequilibris que pateix. El públic va tenir ocasió d'obrir una interessant conver-

sa amb el periodista; per a després passar a fer la xerradeta al mateix temps que degustava un refrigeri molt d'un temps, però no folclòric, regat amb vi i pinya.

Durant els pròxims mesos, i abans de fer els onze anys, anirem fent una sèrie d'actes públics que seran anunciats en el seu moment.

La redacció.

Correccions

Al passat número de Coanegra hi havia algunes incorreccions que cal rectificar. Així a les Festes de Son Fango no actuà el grup Tanys Novells com es deia, sino que sols actuà l'es-

cola de Ball de M. Mateu, que al final convidà als assistents a ballar a la plaça i ningú s'hi apuntà. Els glosadors Tomeu Grau i Rafel Estarelles no ho feren en parella, sino que cada un tot sol.

D'altre banda el Brollador de la Plaça de Son Fango sempre ha estat

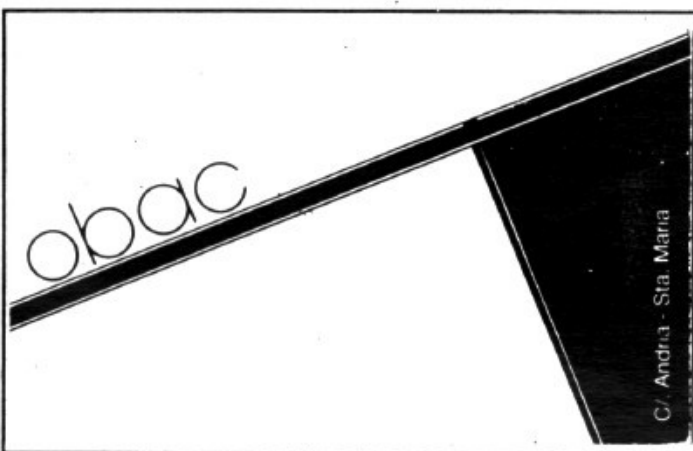
el mateix, ferem cas a un fals rumor que deia que s'havia espenyat, i que el que havien col·locat era nou. Demanam disculpes per aquestes informacions un poc errònies del més passat. Gràcies.

CONSTRUCCIONS

MATEU GARCIA LLINAS

Cuartel, 1º, nº. 12 (Camí de Coanegra)
Telèfon: 62 08 83

XISCO RUBIO AL LANGUEDOC

El pintor Xisco Rubio afincat a Bunyola, però que està molt relacionat amb Santa Maria del Camí, exposà la seva obra al Monestir de Saint Sever al Languedoc (Estat Francès) del 5 al 16 del passat octubre.

Al Monestir de Saint Sever acollirà a partir d'ara a diferents sales del Monestir 10 murals fets per 10 pintors diferents. Tres d'ells són mallorquins, Xisco Rubio, Antoni Marquet i Carme Fuster. Els altres pintors són francesos i danesos. Al futur cada sala tindrà el nom del pintor que hi ha realitzat el mural.

Al poble de Saint Sever hi havia una exposició col·lectiva dels 10 pintors. Els promotors d'aquesta idea foren: el restaurador del monestir, l'Associació Francesa de "Nouveaux Trouvadors" i la "Mission Départementale de la Culture".

RIFA PER A CAS METGE REI.

Hi ha a la venda a diferents comerços del poble bitllets per una rifa per recaptar fons per a la Residència de Cas Metge Rei. La idea és de l'equip de gent que desinterassadament mogué tot el tema de la residència. Es rifa un lot de molts d'objectes de randa i fil que estan exposats a Punt i Moda, a més d'un indiote, una porcella, una caixa de cava, 10 botelles de licors i torrons. La Rifa es farà en combinació als resultats dels cupons de l'ONCE del 20 de desembre.

HORARI DE LA BIBLIOTECA MUNICIPAL

L'horari de la Biblioteca Municipal des del passat mes de setembre ha variat en relació al de l'any passat. Actualment estarà oberta al públic els dilluns i dimecres de les 17 a les 19,30 hores, i els dimarts, dijous i divendres de les 17 a les 20 hores; els dissabtes estarà oberta de les 8 a les 12 hores, possiblement un poc massa prest, seria més convenient obrir a les 9 o a les 10 i tancar a les 13 ó 14 hores.

IV CAMPIONAT D'ESCAMBRI A CAN MENUT

Dia 31 d'octubre finalitzà el termini d'inscripcions per a participar al IV Campionat d'Escambri que organitza el Cafè Can Menut. L'any passat hi participaren vint-i-sis parelles. A hores de fer el tancament d'edició de Coanegra no havia acabat el termini d'inscripcions, però a partir de l'èxit de l'any passat es possible superar el nombre de parelles. Hi haurà trofeus pels guanyadors, i acabarà amb un bon sopar.

MOVIMENT COMERCIAL

Durant aquests darrers mesos hi ha hagut alguns canvis a comerços del poble. Així ja fa temps que els propietaris d'Obac són N'Antoni Canyelles i en Pep Frontera, tots dos clients habituals del bar i que l'hi han donat una bona empenta.

També, hi ja fa unes setmanes, ha canviat de propietaris el Restaurant-Pizzeria Sa Síni, actualment duen la direcció el cuiner Cerdà Bonet i en Sebastià Sureda Gelabert, tots dos santamariers, tenen la intenció d'ampliar la carta.

Pel que fa a les baixes comercials, ha tancat les portes al públic després d'uns mesos d'obertura ra Motos Santa Maria.

Per últim remarcar les reformes que s'estan realitzant a la tenda Mobles Martorell al carrer llarg. Segurament aviat hi haurà la inauguració del local comercial reformat.

PLATAFORMA CIVICA PER L'AUTOGOVERN

S'ha constituït a Palma de Mallorca una Plataforma Civica per l'Autogovern, demanant que la majoria de competències sien transferides al Govern Balear, en sanitat, en educació, etc;

MIQUEL SANTANDREU

*Vespinos - Mobylettes
*Moto-serra ECHO
*Moto-cultor PIVA
*Vespa

Bernat de Sta. Eugènia, 126 - Tel. 62 00 77

VIVERS
SANTA
MARIA

Carretera de Bunyola, Km. 1

Telèfon 14 00 41

demanant la reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears.

Aquesta Plataforma de moment està composta per l'Obra Cultural Balear, la Universitat de les Illes Balears, la CAEB, la PIMEM, CC.OO., la Federació d'Associacions de Veïnats, la Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes i d'altres entitats cíviques. Aquesta plataforma fa fer pública una proclama de **Volem comandar a ca nostra**, proclama que d'una manera senzilla diu que les decisions que afectin a Balears s'han de prendre a Balears. Una iniciativa a la que sens dubte ens hi adherim.

CARROSSES A LA BEATA

Dia 19 d'octubre estava prevista la desfilada de carrosses a ciutat amb motiu de la festa de la beata. La carrossa que enguany representava el nostre poble va esser la del grup de joves Mos Ho Pensam que presentava la carrossa de la construcció. Ni aquesta ni cap altre carrossa no va poder sortir a causa de la pluja que va obligar a suspendre la desfilada.

ACCIDENT APARATÓS

La nit del 19 al 20 d'octubre va tenir lloc un espectacular accident a la plaça dels Hostals. El fet succeí poc abans de les cinc de la matinada, quan un cotxe que venia de la banda d'Inca a gran velocitat perdé el control, i va xocar contra un cotxe que estava aparcats. El xoc va ser tan violent, que va provocar una reacció en cadena: en total varen ser quatre els vehicles apar-

cats que un a l'altre xocaren i es varen veure afectats. Per sort no hi va haver desgràcies personals, ja que els cotxes aparcats estaven buits, i el conductor que provocà l'accident va tenir una sortada i no es va fer ferides de consideració.

EXCURSIÓ DE LA TERCERA EDAT

Dia 26 va tenir lloc una excursió de la Tercera Edat organitzada per l'Ajuntament. En total varen omplir cinc autocars, que varen anar a visitar els jardins de'n Marc a Cala Rajada i a dinar a un restaurant de la mateixa localitat. La inscripció costava només dues-centes pessetes, i això va fer que fossin molts els qui s'hi apuntaren.

EL DOCTOR TOURNEUR EDITA UN LLIBRE

El passat 16 d'octubre el Dr. Tourneur va oferir una roda de premsa a Alemanya per a presentar un nou llibre, tipus quadernet, dedicat als pacients. Entre 1981, que va sortir la primera edició, i enguany, en que ha sortit la nova edició actualitzada, se n'han venut més de 95.000 exemplars.

Aquesta obra és una col·laboració del senyor Tourneur amb la Creu Roja Alemanya, completament desinteressada. El llibre es compon d'explicacions sobre paraules relacionades amb la medicina, de tal manera que el malalt o qualsevol persona ho pugui entendre bé. Es titula, traduït al mallorquí, "Paraules de medicina explicades intel·ligiblement". Ens agradaria que qualche dia el poguessim tenir també per aquí.

CLUB LATINO

CTRA. PALMA STA. MARIA Km. 13,5

Centre de reconeixement
mèdic psicològic
per a permissos de conduir
i llicències d'armes

DIMARTS I DIVENDRES DE 20 A 21 HORES

Recordi que ha de dur: - D.N.I.
- 1 fotografia
- lents correctores, si n'usa

Plaça Caidos, 3

Tel. 62 04 15

Neteja de pous negres

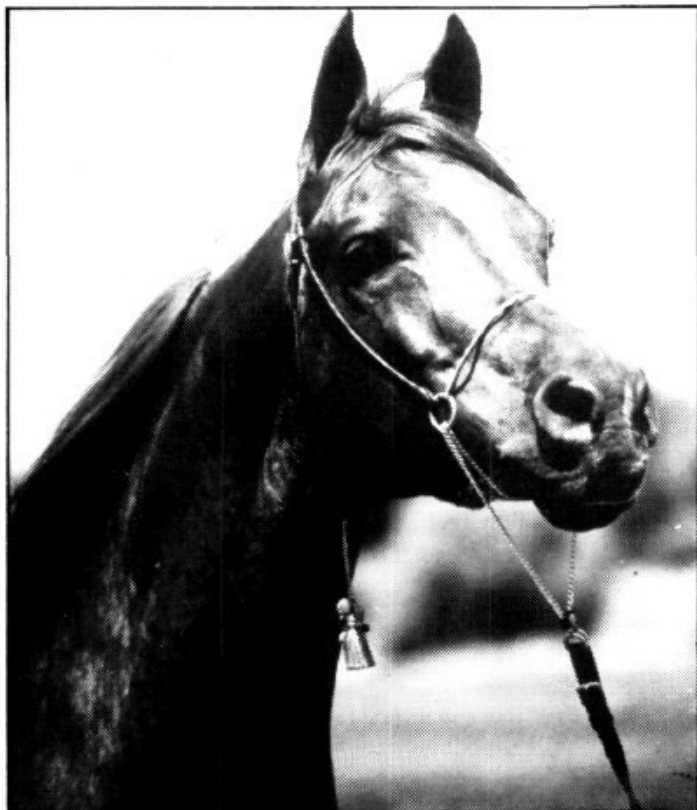
Pastor

Tels. 62 04 49 - 62 08 47
Prolongación Mesquidas s/n. 2º - 1º.

Santa María

FESTA DE CAPELLS

Ens han arribat notícies que possiblement el pròxim dia 2 de novembre, com ja és habitual en aquestes dates, les quadres Martensson organitzen on les dones hi han d'anar amb capell. S'organitza un autèntic concurs d'originalitat, i com l'any passat, hi ha tres premis: el més original, el més elegant i el més pagès. Tothom hi pot participar, només fa falta tenir ganes de riure i imaginació.

MAF SHAFAT, CAMPIÓ

El cavall Maf Shafat el més passat es va proclamar campió al campionat balear de mosfologia. Shafat és fill de Shafeek, del que ja hem parlat amb més d'una ocasió, i que ha passejat els llorers de campió per tot arreu. Com ens va dir la família Martensson, en Shafat és autènticament santamarier, ja que és nat aquí.

MAGATZEM DE MATERIAL
DE CONSTRUCCIÓ

JOAQUIN ESTESO

CARRER DE L'ESGLÉSIA

SOCIALISTES I PREMSA FORANA

El Partit Socialista de les Illes Balears-PSOE va celebrar un dinar-trobada amb la Premsa Forana el passat dia 25 d'octubre a un restaurant d'Inca. Hi acudiren redactors de distintes revistes locals de Mallorca, entre elles Coanegra, i destacats membres del PSIB-PSOE, entre ells el batle d'Inca Jaume Armengol, i el portaveu del partit al Parlament Balear, Francesc Obrador, que ens va posar al corrent de les darreres

notícies del Parlament, especialment dels nous impostos sobre depuració d'aigües i ecològic, promoguts per la majoria del PP-UM, i que varen esser durament criticats pel dirigent socialista.

demografia

NAIXEMENTS

Bartomeu Francesc Vich Colom (5.10.91)
Alexandre Palomino Càrdenas (5.10.91)
Miquel Canyelles Ginard (7.10.91)
Maria del Mar Echegaray Gomila (4.10.91)
Miquel Alvarez Trujillo (18.10.91)

MATRIMONIS

Andreu Morcillo Sánchez i Francesca Blesa Dolç (5.10.91)
Miquel Angel Batle Pastor i Antònia Soler Rubí (11.10.91)
Antoni Llabrés Bauzà i Margalida Maria Colom Sans (19.10.91)

DEFUNCIONS

No se n'ha registrada cap des de l'anterior ressenya

Font: Registre Civil, 25 d'octubre

Els renous dels bars

Acabat l'estiu, sembla que la problemàtica del renous dels bars hauria d'anar acabant, almanco fins l'any que ve. La gent ja no està a les terrasses ni als exteriors dels bars, sino que el trui és a l'interior, i això, segons diuen els veinats, no els ha molestat mai. Així que per l'estiu que ve convendria que el problema estàs resolt. Pel que fa a terrasses l'Ajuntament va obligar que a partir de les dotze de la nit es tancassin, com en el cas de l'Obac, i així sembla que s'ha vengut fent, d'acord amb el que hem pogut observar, encara que alguns veinats diuen que no és així, i que el renou de terrasses nocturnes els ha seguit molestant.

Per part de la majoria dels propietaris de bars sembla que hi ha preocupació per mantenir l'ordre i evitar renous excessius, interessats com estan en mantenir viu el seu negoci i evitar situacions extremes com la que provocà el tancament de sa Sini. De tota manera, a vegades hem vist portals o finestres de bars oberts que ben segur que contribueixen a augmentar el renou a l'exterior i les molèsties als veinats. Acabar amb aquesta part del problema no és gaire difícil.

El que ja és més difícil és posar ordre al carrer. Moltes vegades molesta més el renou que fan alguns noctàmbuls poc respectuosos amb el descans dels altres quan surten al carrer, a vegades xerrant molt fort o cridant, posant en marxa cotxes i motos de manera escandalosa. També hi ha gent que deixa i

romp botelles i tassons pel carrer, i això sense una mica més de civisme i vigilància no té remei.

El cas de sa Sini és cosa apart. Com ja és sabut, l'Ajuntament va donar ordre de tancar el local del bar degut a una sèrie de deficiències que impedièn la concessió de la llicència d'obertura, unit a les nombroses i intenses queixes dels veinats. El cas és que una vegada tancat el bar, continua oberta la terrassa de la piscina, ja que l'explotació de la piscina compta amb la llicència corresponent. Això ha fet que el problema en lloc d'arreglar-se hagi empitjorat. Ara tot el renou és a defora. El veinats es continuen queixant perquè moltes vegades no poden dormir. Fins i tot n'hi ha que diuen que fan més renou que abans. El propietari del bar, a la vegada, acusa damunt la premsa diària que "les denúncies dels veinats estan motivades més que pels renous o molèsties, per l'amistat d'un dels veinats que injustificadament (el subratllat és nostre) pretén el tancament del bar sense més explicacions". Els veinats s'indignen encara més, i acusen l'Ajuntament de no arreglar satisfactòriament el problema. L'Ajuntament a la vegada no ha intervengut per evitar que la terrassa de sa Sini estigui oberta a hores intempestives, quan ha obligat a altres bars a fer-ho; tal vegada temerós d'enfrontaments. El cas és que l'actual situació no satisfi ningú.

M.V.

perruqueria

La seborrea

La pell i el cabell contenen greixos que actuen com un oli nutritiu que els alimenta i protegeix. El greix cutani s'incorpora a l'emulsió hidrolipídica, regulant la permeabilitat selectiva de la pell.

L'aspecte brut del cabell gras, amb els pels oliosos i lluent, constitueix per a les persones que el pateixen una preocupació, no tan sols estètica, sino també mèdica, donat el caràcter de les alteracions que poden desencadenar dermatitis, alopecia etc..

La seborrea, la mateixa paraula ho diu, *sebo* significa greix, i *rea* vol dir flux; per tant vol dir flux de greix.

En totes les ocasions existeix una major o menor quantitat de greix en el cos, a la cara, al cabell. En les persones amb seborrea existeix un trastorn pel qual les glàndules sebàcies produeix una exagerada quantitat de seum.

Les zones afectades de seborrea són aquelles que es troben localitzades les glàndules sebàcies: cuir cabellut, part central de la cara, pit, abdomen, i els genitals, així com la part central de l'esquena i les espatles.

Dins la seborrea, com amb altres trastorns cutanis, no existeix un factor causal únic, sino diversos, que poden esser responsables de l'origen i desenvolupament d'aquesta alteració de la pell. Hi poden intervenir factors constitucionals o genètics, factors endocrins, factors generals, i sobretot factors locals.

El tractament de l'excés de greix depèn de la intensitat i la localització de les alteracions seborreiques. L'excés de greix en

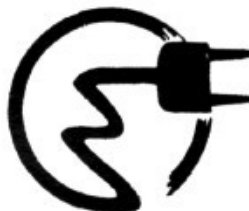
el cabell es combat primerament posant-se en mans d'un professional, que aportarà mesures preventives que controlen la secreció del greix i terapèutiques.

Regular el ritme de vida, dormir les hores suficients, evitar el consum de tabac i alcohol, controlar els nervis, cuidar la dieta, fer exercici, i rentades freqüents amb xampús recomanats per un professional, són algunes de les solucions.

Miquel Sastre

Cosmetotlogista i Perruquer

JOAN FORTEZA CAMPINS

Instal·lacions elèctriques
xarxes de baixa tensió
bombes submergides

Carrer Bartomeu Pasqual, 4 A - Tel. 62 09 39

On li pegam?

Des de la darrera vegada que vàreu saber de nosaltres ja han passat dos números més, però ens enrecordam bé d'on ho vàrem deixar.

Haviem arribat a un lloc que des de defora no es veia gairebé res, i comentàvem que l'arrambador s'engrassava. Com que ja fa tant, ara ja no hi ha arrambador

-Bufff! pareix que hi ha molta de gent.

-No ho sé, només fris d'arribar. Eeh! molta d'aquesta gent la vàrem veure a s'Amfora i ara són aquí.

-Pel que sé, pareix que des que a s'Amfora varen canviar de direcció, aquí també ha canviat el panorama.

-De totes maneres, aquí no hi ha l'al·loteria que hi ha allà. Hauriem de provar d'entrar, pentura aquí dins ens en duim una petita sorpresa.

-Jo he sentit a dir que només tenen la terrassa oberta, la barrar de dedins, l'han feta tancar.

-Tancar? i això?

-Vaig sentir contar que els veïns s'han ven queixat molt pels renous.

-Espera, espera!, ara sent cosa...

(...no sé per què hi va haver tanta "moguda". Abans estava molt millor; de tant en tant hi havia música en viu i9 la gent més o manco "s'enrollava".

Crec que els veïns es queixen d'una cosa que no és la que diuen. No és precisament la gent de dins el bar, sino el renou que fan quan entren i surten, que a la vegada es mescla amb el renou de la gent d'Obac. Jo crec que és més això que altra cosa el que tant els molesta. Pel que veig aquí la gent és molt exagerada...)

-Uep! qui era aquest?

-No ho sé, no l'he conegut, però o és de la família, o és un client, perquè trob que en parla molt bé.

-Tu saps qui són els que ho duen?

-Dins un altre bar vaig sentir a dir que això ho havien obert dos joves de fora poble. després un d'ells ho va deixar, i ara l'altre ho du amb la seva al.lota, que a més a més és del poble.

-Ah!, idò n'ha tret profit aquest!

-Ai! qualche pic et galtejaria, sempre marmules.

-Tornant enrera, crec que aquest jove que hem sentit parlar no ho sabia tot,

perquè també s'ha tancat per assumptes d'il·legalitat.

-Tu sempre ho saps tot, i saps ben segur que als nostres lectors, segons què no els agrada que ho publiquin.

-Jo només dic el que he sentit, no importat que et posis tan "flamenca".

-I com has dit que es diu?

-Qui?

-No. Qui no. Què?

-Bé, idò: què?

-El lloc on estam.

-Sa Sini, igual que la pizzeria, prò això és el "café".

-Pizzeria? quina pizzeria?

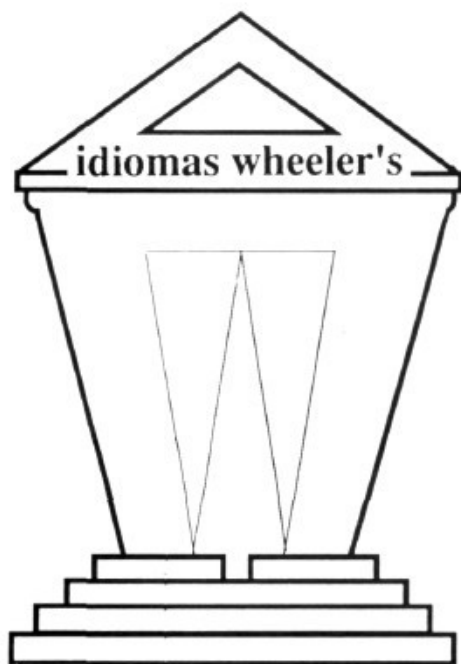
-Buff! No saps res mai...

(...cobra, si vols...)

-La pizzeria que hi ha..aaaaah!

Una vegada més ens deixen amb la paraula a la boca, però això no pot quedar així. Tornarem a aquest lloc quan haguem aclarit més coses d'ell. De moment només ens queda per a contar-vos, com sempre, "ON LI PEGAM?".

Dues-centes

Idiomes Wheeler's
Plaça Hostals s/n, 2ª
Telèfon 62 10 91

CURSOS D'ANGLÈS INFORMÀTICA I MECANOGRÀFIA

millors cursos
millors professors
millors preus

membre de T.E.S.O.L. Espanya

Puntualitzacions a la crònica de les sessions plenàries del mes passat

Sr. director de la revista coanegra:

Com a portaveu de l'oposició de l'Ajuntament, l'hi adjunto unes línies amb l'ànim que les publiqui a la revista que vostè dirigeix.

Aquestes línies són referents a la secció "Casa de la Vila". Entenem que per resumir tres plenaris com es feia en el passat número, solsament es pot fer referència als punts més importants i no entrarem a discutir si els punts remarcats són o no són els més importants. El que si ens agradaria és que en els punts que es com entin figuràs el que ha dit l'equip de govern i el que ha dit l'oposició, i per això ens agradaria que ens publicassi les parts que creïm incompletes i que a continuació relacionam:

Sessió extraordinària "depòsit regulador"

- Referent a la direcció de l'obra: aquí li diguérem al batle que com obra que es feia dins el terme de Santa Maria, pel poble de Santa Maria i amb una part pagada per l'Ajuntament, el responsable final era el propi Ajuntament.

- Referent a la carta que estava dins l'expedient, li diguérem que el dia 9 de juliol, quan vàrem revisar l'expedient, aquesta carta no hi era, i que suposàvem i entenem que la tenia ell com eina de feina, ja que en aquells moments estava treballant damunt aquell tema.

- Referent a que les obres no estaven paralitzades sinó suspeses, li diguérem que les dues paraules són sinònimes (el lector entendreà que volen dir el mateix) i que això era un joc de paraules.

- Referent a algunes deficiències del projecte inicial. li diguérem que no entenem que aquestes deficiències s'haguessin descobert al cap d'un any i al final de l'obra, i d'aquí la crítica del poc seguiment que ha fet de les obres l'Ajuntament.

Plenari ordinari 12-9-91

En aquest plenari trobam a faltar la petició de compareixença del regidor de via pública, neteja, aigua i sanejament, i manteniment. Compareixença que fou demenada perquè ens explicàs els projectes concrets que pensava dur a terme durant l'actual legislatura, i no la notam a faltar per les respostes en sí, ja que practicament no n'hi hagué, sinó que la notam a faltar perquè justificant aquesta pregunta, explicàrem el que seria l'actuació de l'oposició durant l'actual legislatura i que aquesta solament pot ésser positiva si se fa a priori i permet modificar les actuacions de l'equip de govern si aquest ho creu convenient, i no a posteriori, quan ja no hi ha remei, i que això ho faríem en totes les àrees. Davant la falta de respostes concretes el batle va demenar a l'oposició que fes preguntes concretes al pròxim plé, i que es respondrien. Aquest plé serà el proper 14 de novembre.

- Referent a les respostes a les preguntes fetes a l'anterior plenari, voldríem aclarir que el total gastat en festes i atencions culturals és, fins el 30 de juny, i per tant no inclou les despeses

de les festes de Santa Margalida, o sigui que el total gastat per festes i atencions culturals fins aleshores seria de 13.259.281 ptes.

- Referent a les onze preguntes que férem en el mateix plenari, direm que aquestes hauran de ser contestades dins el plenari de dia 14 de novembre, i com que és públic, hi convidam a tots els santamenriers que hi vulguin assistir.

Sessió extraordinària 26 de setembre

- Referent al pagament de la segona certificació d'obres del camí de coanegra, li diguérem que també era responsabilitat de l'Ajuntament aclarir els temes embullats abans de fer el pagament, i que aquest ho era, ja que no estava clar si la factura era de la primera o de la segona certificació, i que la primera ja estava pagada.

Finalment i respecte als comentaris que es fan a la mateixa secció, voldríem afegir el següent:

- Referent al menjador social, una de les onze preguntes que quedaren damunt la taula, era sol·licitar informació sobre la situació d'aquest menjador, el qual va ser inaugurat l'abril passat i encara no estava en funcionament.

- Referent al camí de coanegra, aquests redols que havien quedat sense asfaltar, fou una de les denúncies que el grup de l'oposició va fer dins el plé extraordinari sobre aquestes obres.

Rebi per endavant el nostre agraïment ja que la publicació d'aquesta carta permetrà una més àmplia informació pels santamenriers.

Atentament

El portaveu del grup PP-UM
ANTONI CANELLAS i VICH

passatemps
articles per a esports

futbol, bàsquet,
tenis, pesca...

Marqués de Fuensanta, 35
07320 SANTA MARIA (Mallorca)

Carta d'aclariment

En relació a l'apareguda al número 87 de la vostra revista, firmada per Francisco Bisbal Vaquer, de Can Quintana.

Els components del grup Mos Ho Pensam teniem coneixement de la intenció de publicar una carta per part d'un dels membres del nostre grup, el que no sabíem era la intencionalitat amb què es publicaria. Ara ho sabem: el que firma la carta no volia que el grup representàs Santa Maria a les carrosses de Ciutat. Tampoc sabíem que en la seva redacció s'entendria que, d'alguna manera, que el que parla ho fa des de la posició de component del grup Mos Ho Pensam, quan els components del grup no estam d'acord en res del que es diu a la carta.

*Al grup Mos Ho Pensam no li va parèixer ni bé ni malament el fet que només participassin tres carrosses, simplement pensam que s'han de respectar les decisions de tot ciutadà. El que volgué participar ho va fer, i des del nostre grup un BRAVO per a ells, en lletra grossa; i el que no volgué participar, el nostre respecte a la seva decisió.

*A la carta es pot llegir que el firmant s'alegrà de la poca participació a les carrosses, ja que això donava peu a que es valoràs més la perfecció de les carrosses. Per a nosaltres és més important el missatge que es dona amb la carrossa, així com l'ambient de festa que s'aconsegueix; l'únic que ens importa és que els espectadors es diverteixin i riguin, i nosaltres també.

*Diu que la millor carrossa a vegades no és la més adequada per anar a Ciutat, i afegeix "(com enguany)". Això degué esser una errada de la impremta; el que degué voler dir és que a vegades no coincideix la carrossa que el jurat ha triat per anar a Ciutat amb la que ell triaria. Encara que et pugui costar creure-ho, Xisco, no tothom pensa com tu.

*Com s'atreveix a dir al poble de Santa Maria que "si hi anam els de Mos Ho Pensam hi pegarà trons", després d'haver utilitzat totes les estratagemes que se li han ocorregut per a evitar que anàssim a Ciutat, començant per obligar un grup a prendre la decisió mitjançant la votació, continuant per dir que aquella votació va ser un engany, per a després que estàssim compromesos a anar a Ciutat, seguir manifestant morros i males cares a tots els del grup que no li donaren suport en la seva idea de no anar a Ciutat?

*Per finalitzar, a la seva carta es pot llegir que recomana als representants de les carrosses que actuen de jurat, que puntuïn honestament i es deixin d'altres coses. Nosaltres, els del grup Mos Ho Pensam, no posam en dubte l'honestetat dels que en

representació de les carrosses han actuat de jurat; pensam que SEMPRE, SEMPRE, han votat honestament, i mai s'han tengut en compte altres coses.

Santa Maria del Camí, a 25 d'octubre de 1991
Grup de Joves Mos Ho Pensam

Aclariment

En el nº 87 de la revista Coanegra, publicat a octubre de 1991, a la pàg. 18 apareix un error, on diu "Servei d'Atenció Continuada" hauria de dir "Servei d'Ajuda a Domicili". Igualment, on diu "vint casos" hauria de dir "catorze" (que ja són molts per a una treballadora familiar a mitja jornada).

Aprofit l'ocasió per a comentar-li que la treballadora familiar ja ha firmat contracte a jornada completa.

Santa Maria, a 22 d'octubre de 1991

Atentament:

Lola Fidalgo (assistent social de l'Ajuntament)

BOUTIQUE

NOVA GENT

DISTRIBUIDOR OFICIAL

LEVI'S

fusteria

Bartomeu Canyelles Rubí

TREBALLS DE FUSTERIA
EN GENERAL

Bernat de Sta. Eugènia, 86 - Tel. 62 00 80

Projecte xarxa d'aigües residuals

El passat 22 d'octubre es va fer una primera reunió entre els grups municipals (Joan Serra pel P.S.M. i Antoni Cañellas pel PP-UM), el batle i els enginyers encarregats de redactar el projecte de la xarxa d'aigües residuals del nostre poble. A la primera fase, que ja ha començat, es fa l'aixecament topogràfic de tot el poble. Un cop fet aquest es distribuïran els col·lectors principals i la ubicació de la depuradora, que s'ha de situar en el lloc més baix possible, evitant les impulsions, que són les responsables de possibles males olors.

L'execució de la primera fase de les obres s'inclourà dins el pla d'obres i serveis del C.I.M. de l'any 92. Segons ens han dit a la Casa de la Vila, tot d'una que s'acabi la redacció del projecte s'informarà als veïnats afectats, que en aquest cas serem quasi tots.

Curset de català per funcionaris

L'Ajuntament de Santa Maria, juntament amb els de Consell i Santa Eugènia, han subscrit un conveni amb l'Obra Cultural Balear per fer un curset de català pels funcionaris d'aquests tres ajuntaments. El curset es farà al nostre poble.

Oficina de l'INEM

Del 28 d'octubre al 15 de novembre l'INEM, en col·laboració amb l'Ajuntament, obrirà una oficina temporal d'orientació i tramitació dels expedients de desocupació pels aturats de Santa Maria i dels pobles del voltant. Aquesta iniciativa respon al fet de que a l'acabament de la temporada turística augmenten molt el número de sol·licituts de desocupació i amb la creació d'aquestes

oficines es pretén descongestionar el servei.

Curset de treballadors familiars

Aquest curs, promogut pels agents de desenvolupament local de la Mancomunitat del Raiguer, en col·laboració amb l'INEM, també es farà a Santa Maria. La seva durada és de 250 hores, els matins de 9 h. a 13,15 h. Tots els participants tendran un ajut econòmic i cobraran el desplaçament si no viuen al nostre

Ja han començat els treballs d'ordenació i catalogació de l'Arxiu Municipal

magatzem de materials de construcció

GAMUNDI

Gabriel Mesquida, 1 - Tel. 62 02 30

Joan i Maria

PERRUQUERS

Antoni Gelabert, 18 - Tel. 62 06 81

poble. Es creu que en acabar el curset tendran possibilitats de trobar feina a algun ajuntament, pel que està tenint molt bona acollida.

Arxiu municipal

Ha començat la catalogació i ordenació de l'arxiu municipal, per part dels tècnics del Consell Insular. Aquesta tasca durarà uns quatre o cinc mesos.

Males olors

Les males olors que produeixen les granges de Son Monserrat sembla que s'aniran esvaint amb l'arribada de la tardor, però el problema segueix existint. Segons el darrer informe del metge titular, s'han fet obres consistents en cobrir les fosses sèptiques, però així i tot, amb la calor, seguien les males olors. A la Casa de la Vila esperen l'informe de la darrera inspecció duita a terme per la Conselleria de Sanitat, que és l'organisme competent en aquest tema. Des de l'Ajuntament s'espera que pel proper estiu el tema ja estigui solucionat.

Sa sínia

El bar musical Sa sínia, precintat per ordre municipal, segueix essent notífcia. Pareix ser que la terrassa del bar continua oberta -sense música-, segons els resultats de tres inspeccions, realitzades una per la guàrdia civil, i les altres dues per la policia municipal.

En quan al projecte presentat a l'Ajuntament ja fa un any, s'ha rebut ara l'informe tècnic sol·licitat pel batle, essent molt desfavorable. Els propietaris disposaran ara de 30 dies per a subsanar totes les deficiències. Només en aquest cas l'Ajuntament aprovaria la llicència d'obertura.

Arbitris

Fa un dies era habitual veure, devora la Casa de la Vila, una llarga coa de gent esperant per pagar els seus impostos municipals. Segons el batle, la recaptació d'aquests tributs corr a càrrec de la Comunitat Autònoma, i l'Ajuntament no tenia informació de la insuficiència de per-

sonal. Quan se'n donaren compte del problema sol·licitaren que es prorrogàs el servei. De fet els pròxims dies 11 i 12 de novembre tornaran venir a cobrar al nostre poble. Un altre tema que ha contribuït a que hi hagués llargues coes és que enguany s'ha cobrat també l'impost de circulació. De totes formes volem informar que aquests pagaments es poden realitzar qualsevol dia, fins el 30 de novembre, a l'Oficina de Palma, al carrer Jeroni Amengual, devora l'església de Santa Eulàlia. No hi sol haver coa.

Plenaris

Aquest mes d'octubre no hi ha hagut cap sessió plenària. Però el mes de novembre n'hi haurà dues: l'ordinària, que es fa el segon dijous de cada dos mesos, i una altra d'extraordinària, en la que es tractaran, entre d'altres temes, la revisió de les ordenances fiscals, modificacions de crèdit del pressupost del 91, pla d'obres i serveis del 92 i la proposta del PSM del dret a l'autodeterminació.

R.C.

AJUNTAMENT DE SANTA MARIA DEL CAMÍ

RECAPTACIO DE TRIBUTS

Ampliació dels dies de pagament a Santa Maria del Camí

El pagament de les contribucions, arbitris, recollida de fems, impost de vehicles de tracció mecànica, etc... es podrà realitzar a les oficines de l'Ajuntament de Santa Maria del Camí els dies 11 i 12 de novembre, de les 9 a les 14 h.

A Palma el pagament es podrà realitzar fins dia 30 de novembre al carrer de l'Església de Santa Eulàlia, núm. 13, de les 9 a les 14 h. Passat aquest termini els rebuts tendran un 20% de recàrrec.

Reyes López Fernández, ginecòloga

Quan entram dins ca na Reyes, on hem quedat per veure-mos, em saluda es deu fill petit, un al·lotet desxondit i que ho hi ha res que li passi per alt. S'estufa encesa fa que un se senti confortable davant aquests primers dies de fred d'hivern.

-Bé, Reyes, m'imagin que més o manco saps de què va. Feim una xerradeta i traurem un article per a "ses valentes dones". Conta'm, des de quan ets santamariera?

-Vàrem comprar sa casa l'any vuitanta-vuit, abans estàvem a sa Cabaneta.

No xerra es mallorquí, però de fet no li passa res per alt, ja que quan acudeixen a sa seva consulta, sa gent normalment li xerra en mallorquí, i com diu ella: "resulta més fàcil".

-Conta-mos un poc sa teva trajectòria professional.

-Vaig estudiar medicina a Madrid, després vaig passar a Barcelona, i em vaig especialitzar a Son Dureta l'any setanta-nou.

Na Reyes és una lluitadora, i així ho demostra quan l'any 81 entra a formar part d'un gabinet de planificació familiar que va crear s'Ajuntament de Palma. De fet feia poc temps, concretament l'any setanta-set, que s'havien despenalitzat i legalitzat es anticonceptius. Això, volguem o no, va esser es començament d'una revolució.

-Com era, com funcionava aquest gabinet?

-Va funcionar durant quatre anys, i va donar ocasió a moltes de dones de conèixer moltes de coses relacionades amb sa seva sexualitat i sa seva parella. Era es

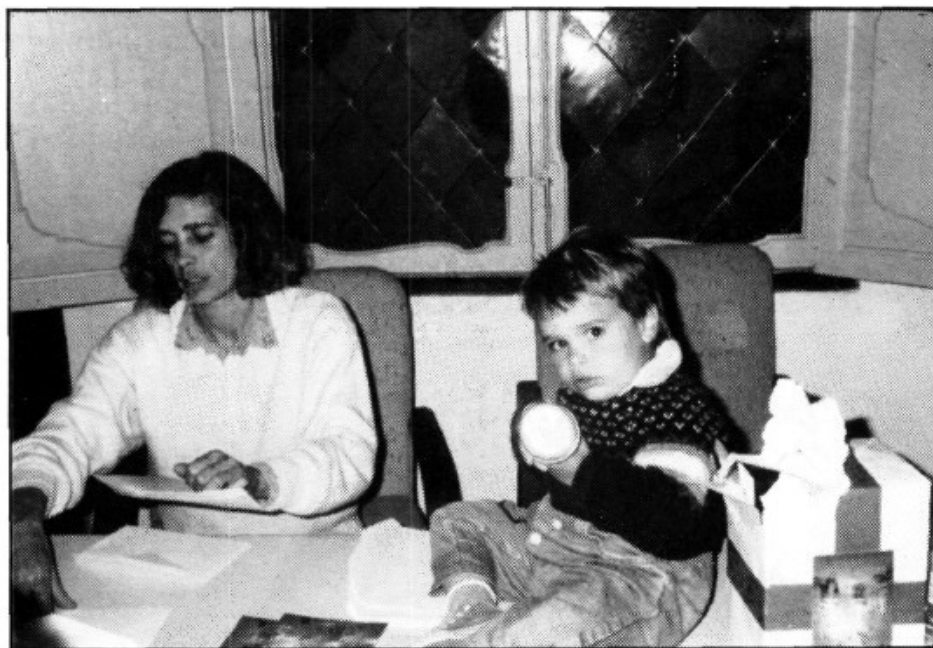
començament d'una nova etapa on s'informava ses dones, no tan sols com fer servir anticonceptius, sino també formant petits grups amb una psicòloga exposassin es seus criteris i problemes. Ara ja no era només anar a sa ginecòloga a fer-te una exploració i res més, com estaven avesades a fer unes "poques" dones; sino que se tracta ja d'una consulta més oberta i informativa.

Es curiós, però encara costa xerrar de sexe obertament. Potser, com comentàvem amb na Reyes, encara arrossegam tot un ensenyament de disciplina i religió, i això no desapareix fàcilment.

-No creus que sa majoria d'al·lots van molt despistats, i a vegades els acabam de confondre? per exemple, amb sa ja pas-

sada emperò pol·lèmica campanya des "póntelo, pónselo".

-Pot esser que sí. Això de sa joventut és un problema. Jo pensava que quan sents arribar a parlar d'una manera més oberta, ses coses canviarien, però en canvi se repeteix sa història. Hi segueix havent es embarassos d'adolescents; inclús xoca molt sa quantitat de coses falses que se creuen, per exemple, que sa primera vegada que tenen relacions sexuals no poden quedar embarassades etc... O també com moltes de nines-adolescents tenen relacions sense sebre massa per què; quasi se podria assegurar que poerquè ses seves amigues en tenen; ja que elles mateixes confirmen que amb aquestes relacions pateixen, i no ho passen bé en absolut. A vegades es joves pareix que

cafeteria - bar Comerç

local climatitzat
gelats - refrescs - tapes
un local ample i confortable per a tots

Plaça dels Hostals, 27 - 29 - Tel. 62 00 29

LLORENÇ SANS

Reis Catòlics, 59 4.ª - 1.^a
Telèfon 24 68 74
Palma de Mallorca

Instal·lacions - Pressuposts
Reparacions

Instal·lacions BOMBES
SUMERGIDES

Carrer Casanovas, 21
Telèfon 62 06 02
Santa Maria del Camí

confonen ses maneres per voler parèixer adults.

-Com veus sa possibilitat que tengués-sim informació fàcil i gratuïta a través des centres?

-Pareix esser que no funciona així com hauria de funcionar. Per exemple a Calvià tenen un centre on acudir a qualsevol moment. I no funciona. En es països nòrdics des de petits tenen una ensenyança sexual, i després se'n donaren compte que s'hi havia d'aportar una ètica, unes responsabilitats, i d'aquesta manera s'ensenya e es allotets que no es practica sexe per sexe, sino que hi ha qualche cosa més. Amb això, desgraciadament en es nostre país mos queda molt per córrer.

-Com veus això que ses mares i pares no sàpiguen com xerrar a es fills d'aquest tema?

-Jo crec que totat informació és bona, i val més perdre-se per massa que per massa poc. Cal dir que hi ha moltes jovesnetes que passen d'això, nines molt normals. A vegades fins i tot m'he trobat casos de mares que acompanyes ses filles per que les informin, però elles tenen ses coses molt clares.

Es petit se mos acosta amb cara vive-reta, volguent cridar-mos s'atenció. Li feim un xantatge amb un xiclet, i que jugui un poc més.

Mos ne donam compte que hem en-trat de ple dins es tema des sexe. pens que és normal, tractant-se d'un personat-

ge lluitador dins aquest món de sa ginecologia, d'ajuda a sa dona.

Diguès: com veus que respon sa mateixa dona davant una dona dona ginecòloga, ave-sades amb es metge home?

-Crec que precisa-ment cada dia hi ha més dones que van a una dona, de fet inclús és més fàcil veure com explica un problema, ja que tenim un cos igual.

-Com així ses do-nes són tan reàcies a fer-se una revisió?

-De fet hauria d'agafar-se com una cosa normal, ja que si no hi ha cap símpto-ma estrany, és simple-ment fàcil i rutinari. S'hauria de fer cada any.

Està comprovat que sa medicina pre-ventiva dins tots es terrenys és sa millor. Però sempre se té por a anar a es metge, cosa que no hauria d'esser així.

-Com està es tema de s'avortament dins espanya en aquests moments?

"L'educació sexual hauria de començar de petits"

-Està com per exemple a Londres. Solen avortar nines molt joves que po-drien tenir problemes.

-Què pot costar avortar a una clínica privada?

-Unes 36.000 pessetes. Però ben segur que val més una bona informació o un bon anticonceptiu, abans d'arribar a aquestes històries, que solen esser molt desagradables.

Na Reyes s'ha anat canviat de postura una vegada i altra. Ella sap que lluita per un món millor, ja que ajuda moltes famí-lies. Pes seu despatx passen mares joves que hi duen a ses mares grans que pot ser que faci quinze anys o més que no han vist un metge; i mares joves amb jove-netes adolescents.

D'allò que ella considera que haurien de fer tots es metges, sa gent se sent encantada, perquè no ho fan arreu. "Tots es metges haurien d'escoltar, ajudar, i informar-te" diu.

Es petit se nega a anar-se'n a jeure, i plora. sa mare el consolarà, tal vegada li contarà un conte i ell se dormirà.

Es seu home m'acompanya a sa porta. Bona nit i gràcies.

MAC

"Les taxes de mares adolescents són més altes del que seria desitjable, encara que des de l'any 85 hi ha una estabilització entorn del 6,5%

Deu anys de vida

Fa deu anys que va sortir
sa revista Coanegra,
que a tot es poble fa sebre
lo que passa per aquí.

Amb il·lusió i amb interès
mensualment mos va contant
tot lo que és més important,
evidenciant es seu progrés.

D'ençà que ella va néixer
molts de fets mos ha contats,
i dins aquests deu anys passats
l'hem vista pujar i créixer.

Ja ha complit deu anys d'edat
sa revista santamariera;
però es camí que ha començat
pareix es més encertat,
i amb una mica d'espera
serà adulta i sa primera
de sa nostra localitat.

Trob que és just i necessari,
que tots mos hauriem d'aplegar
i amb alegria celebrar
aquest desè aniversari.

M'atrevesc a insinuar,
Coanegra santamariera,
que pel món hauries d'anar
com una dona xafardera,
que no perd mai sa xerrera
quan té un fet que contar;
però, el mos has de explicar
en forma clara i sincera.
Així es lector se n'entera
que sa notícia que li vols dar,
ell ben bé se'n pot fiar
perquè és justa i vertadera.

I trob que per acabar
Coanegra, m'has de perdonar
si lo que dic és mandera,
perquè un savi mai espera
ses ocurrencies d'un profà.

Crec que bé podriem dir
que si de tot en fas memòria
tu seràs part de sa història
de Santa Maria del Camí

Tomeu Grau
Santa Maria del Camí, 4-X-91

Caçar a coll, ho veim així

Quan ses primeres frescors
per s'octubre solem tenir,
amb elles ja sol venir
qualque tord a veurer-mos.

Amb il·lusió renovada
es caçadors els esperam
i ets eumetjos preparam
per començar sa temporada.

Ja tenim es coll parat
i es permís per caçar-hi.
Només falta anar-hi
i que venguin tords aviat.

Partim ben de matinada,
com sol fer tot caçador,
i mos n'anam amb sa il·lusió
de fer una bona caçada.

Molta gent està dormida
gaudint d'un somni deliciós,

quan veim altres caçadors
que també estan de partida.

En arribar a sa muntanya
repetim lo de cada any.
Prenem aquell mateix tirany
que en es coll mos acompanya.

Però per arribar-hi
hi ha una costa un poc tirosa,
que no resulta tan penosa
perquè sa lluna, generosa,
mos fa llum tot es camí

En canvi hi ha vegades,
una llanterna hem d'emprar,
perquè tanta fosca fa
que la poden tallar a espasades.

Si ha plogut o hi ha roada
arribam a dur es peus banyats,
i si anam un poc despistats
pegam qualque llençada.

Anam pujant tira-tira
i tant si estam o no cansats
inflam es pits ben inflats
de s'aire pur que es respira.

Per sa vorera des camí
quan per amunt mos n'anam
més de dos tords despertam
que, assustats, solen fugir.

Quan en es coll hem arribat
mos asseim per fer un alè;
perquè, això sí que és ben ver,
de deu pics, nou un va cansat.
Per es redol on caçam
llavors pegam una mirada,
si hi ha un buscall el retiram,
per quan sa tela hi posam
no mos quedí embullada.

qualitat balear s.l.

**DISTRIBUIM ELS LICORS DE SANTA MARIA
I ELS VINS DE BINISALEM**

Rei Sanxo, 3

Tels. 14 00 17 - 62 01 66

Benet Darder

Instal·lacions Elèctriques

Plaça d'Espanya, 9
Tel. 62 09 12

07320 - Santa Maria del Camí

Comença s'hora des caçar.
Llevam sa funda en es filats.
I en es siti ja col·locats
amb una canya a cada mà
es tords ja hem d'esperar
amb ulls ben espabil·lats.

Cap en el cel sempre miram
a sis o set metres d'altura,
per veure si un tord s'atura
a sa xerxa que aguantam.

A partir d'aquest moment,
com més tords vénguin, millor,
perquè ja hi ha un caçador
que els espera impacient.

Dins es silenci de sa nit
de lluna plena i estrellada
ja se sent qualque vegada
es "trec-trec-a-trec" d'un rupit,
o d'un tord es seu "tit-tit"
si sa son han acabada.

Hem estrenat sa temporada.
Un tord ja mos ha pegat!
i l'hem tancat ben tancat
amb una bona safalcada.

Tortet, sies benvingut!
i ara que et tenc en sa mà
a sa dona t'he d'entregar,
perquè ella et pugui emprar
per fer es brou d'un arròs brut.

Si plomes ja hem tocases
tot d'una mos alegam,
i lo que més desitjam
és fer-ho moltes vegades.

Ara comença s'emoció.
Ja passen tords cada punt.
Un pes costat, un per damunt.
Amb això, mos ne pega un!
que procuram agafar-lo.

Quan encara fosca fa
no solen fer molta via,
però amb sa claror des dia
com un llamp solen passar.

N'hi ha algun que quan devalla
sembla que està molt content.
Fa cabrioles de tot vent,
i pareix que volant, balla.

Mai podem dir sa manera
com un tord mos pegarà,
per això hem de pensar
que no només hem d'agafar
es qui peguen de darrere,
que són es més bons d'aturar;
perquè qualcun ne vendrà
de davant, i pegarà
allà on manco un l'espera.

Un passatemps molt plaent
caçar a coll sempre seria,
si no topassim qualque dia
que mos fa brusca o vent.
Es això lo més dolent
quan una va de caceria,
però, sa climatologia,
sempre la tenim present.

Llavors hi ha qualque vegada
que molt de fred també patim,
i resignats el sofrim
perquè es caçar mos agrada.

No és raro si agrada tant
aquesta forma de caçar.
Es sa més barata que hi ha
i sa més emocionant.

Es una caça selectiva,
perquè ets animals que capturam
si no interessen, les amollam
sense fer-los cap ferida;
o, si és caça prohibida,
per fer bé, els alliberam.

Que és de bo un tortet amb col,
o de salsa ben farcit
i també si el feim rostit
són millor dos que un totsol.

Octubre de 1991
Tomeu Grau

El patrimoni arquitectònic: una herència que mereix esser conservada

Tothom sol estar d'acord quan es parla de conservar el patrimoni històric i artístic que els nostres avantpassats ens han llegat amb el transcurs dels segles, i que conformen allò que podem anomenar tradició o caràcter, aquells fets i característiques que conformen la manera d'esser d'un poble i el diferencien dels altres i el fan singular. El patrimoni està format per múltiples i diversos fets culturals: des d'obres d'art i artesanies singulars, fins a edificis, cases, oficis, construccions diverses, o la mateixa manera de parlar i, en definitiva, d'entendre la vida en un lloc determinat.

L'objectiu d'aquest article és, però, cridar l'atenció sobre un aspecte concret del patrimoni històric del nostre poble, concretament de l'arquitectònic, i més especialment de les façanes dels edificis de les nostres places i carrers. El simple fet que estiguin orientades cap a la via pública i sien visibles per part de tothom fan que aquest tenguin un caràcter més marcat de "patrimoni", ja que ens pertany una mica a cadascú.

Si en fer una passejada pels carrers del poble vos fixau en les façanes de les cases, en les seves portes, finestres, balcons, portasses, teulades o canals, podreu comprovar que a Santa Maria hi ha una quantitat relativament escassa de cases antigues ben conservades, al contrari d'altres pobles de l'illa que són autèntics museus d'arquitectura popular. Aquest fet és un motiu més per aprendre a conservar i estimar les construccions tradicionals, i fer tot el possible per a evitar la seva desaparició.

Dins el casc urbà de Santa Maria no hi ha edificis excessivament antics, i això s'explica pel fet que fins no fa encara quatre-cents anys la gent santamariera vivia escampada pel terme, sobretot per la part de Coanegra i Santa Eugènia, entorn de les antigues alqueries procedents de l'època musulmana, sense configurar cap nucli de població. A una d'aquestes antigues alqueries, anomenada la Cavalleria, s'hi edificà una nova església parroquial, probablement a finals del segle XVI, en una petita elevació vora el camí de Muro, és a dir, al seu emplaçament actual, molt aprop dels camins de Sóller i Sant Jordi. Va esser aquí

Adaptar els edificis antics a les necessitats modernes no implica necessàriament la destrucció del seu caràcter originari. A la foto de dalt, Cas Matge Niell després de se reformat. A baix podem observar com a la reforma de Can Bela es va deixar intacte el portal principal, que és una peça de gran valor i bellesa.

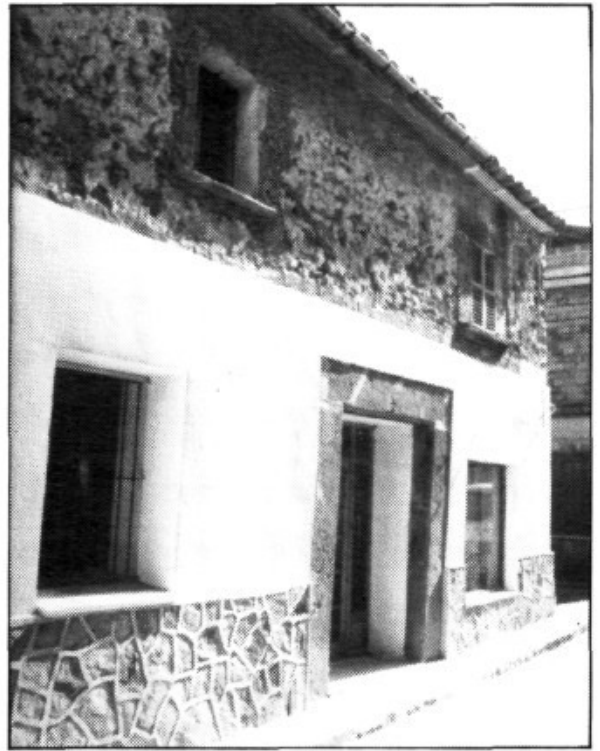
a on a partir de 1620 va començar a néixer el casc urbà del nostre poble i es formà el nucli de la Vila. Pocs anys després, encara en el segle XVII, sorgí un segon nucli devora el camí d'Inca, que donaria lloc a la barriada dels Hostals, unit a la Vila pel començament del camí de Sóller, avui carrer Llarg, que ben aviat es va veure poblat de cap a cap.

Es precisament en aquests redols més antics on trobam aquesta valuosa herència que constitueix l'arquitectura popular, les cases edificades pels santamariers d'aquells temps, a força d'anys de treball i de saviesa i bona feina acumulada durant segles. Per desgràcia el seu caràcter no ha estat respectat en tots els casos, i moltes han estat esguerrades irremissiblement o senzillament destruïdes, especialment a les darreres dècades.

Els canvis de costums, les necessitats de la vida actual, la introducció de materials i tècniques de construcció noves, i la falta de respecte o el simple despreci per les coses antigues, han provocat una febre destructiva-constructiva que ha fet matx per tot arreu; quan justament els avantatges i avenços tècnics haurien d'esser una eina per a millor conservar el nostre patrimoni arquitectònic.

Al llarg dels anys moltes cases han estat esbucades, parets refetes, portals esguerrats, finestres tapades, cotxeries desgraciades sense remei en benefici d'una suposada comoditat que quasi mai és real. El resultat és que les mostres de la nostra arquitectura tradicional cada dia són més escasses.

Per desgràcia, moltes vegades reformar una casa antiga ha implicat la seva desfiguració irreversible. Encara que no ho sembli, les dues fotografies són de la mateixa casa, encara que preses d'ànguls diferents

CONSPORT

AUXILIAR CONSTRUCCIÓ

PISCINES - TENNIS - XALETES - SAUNES - COMPLEMENTS

Mateu Juan Matas

DIRECTOR

Barceló i Combis, 10

PALMA DE MALLORCA

Telèfon 46 52 11

CERÀMICA
CAN BERNAT

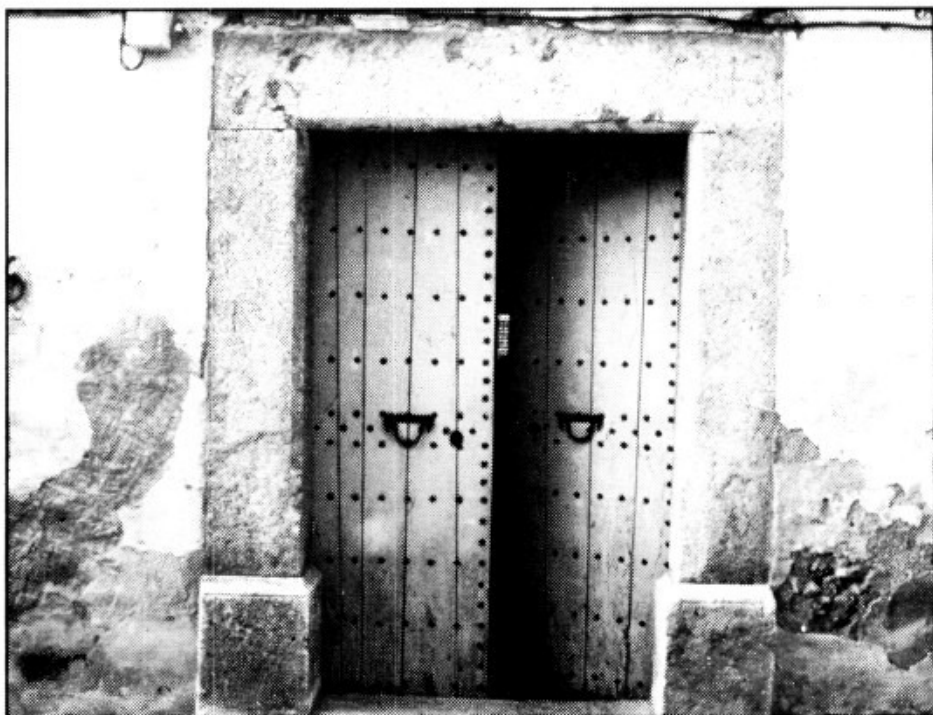
TELÈFON 62 01 78

C/ BARTOMEU PASQUAL S/N
SANTA MARIA DEL CAMÍ

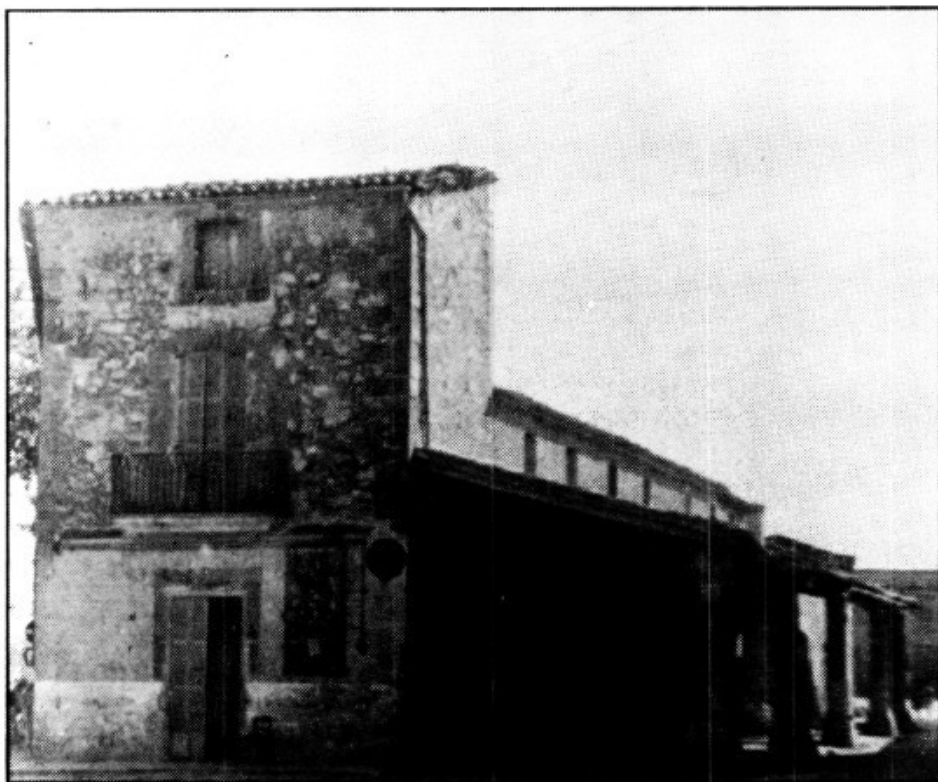
El patrimoni...

Però així i tot a les parts més antigues del nostre poble podem veure encara molts d'elements dignes de la nostra estima i respecte, cases que encara conserven el seu aspecte original. Poden ésser cases humils, o casals d'aire senyoriol, o edificis públics o singulars, però sempre excel·lents mostres de l'art dels picapedrers d'aquesta vila.

Sense cap dubte, per fer un breu inventari del nostre patrimoni arquitectònic, hauriem de començar pels edificis més notables: la Casa de la Vila, la Parròquia, el Convent dels Mínims, Can Sanxo (que conserva encara l'estructura del seu antic celler), o Cas metge Rei, on destaca l'empedrat de la façana i l'estructura del portal principal, únic dins tot el poble. Es tracta, en tot cas, de construccions notables, de propietat o usos públics, que per aquest mateix fet tenen la seva conservació més o manco garantida.

Les cases més modestes moltes vegades ens presenten detalls de bellesa singular i austera, com és el cas d'aquest portal

Cases de Can Mig, actualment plaça dels Hostals. Un magnífic exemplar d'hostal, i una de les primeres víctimes de les necessitats del trànsit rodant

Trobam però també dins el casc urbà tot un seguit de cases i construccions destacables, de bellesa singular, que conformen un petit mostrari de la història dels quatre darrers segles. Podem parlar així de les cases que eren posades de les possessions del terme: solen ésser solem-

nes i austeres, sense arribar a la majestuositat, i moltes d'elles es troben en un bon estat de conservació. De fet, solen estar construïdes en millors materials que la majoria de cases.

Una altra tipologia molt pròpia de la nostra vila són els antics hostals, alguns

d'ells, com el de Can Mig, ja desapareguts, i que han donat nom a una part important del poble: podem destacar els casos de Can Carol, o el cafè Salom, amb les típiques arcades a la façana.

El segle passat va veure néixer un tipus de casa que ja forma part del paisatge urbà tradicional, més grossa que la tradicional, amb grans portals i finestres, així com balcons i porxos, i amb les façanes moltes vegades ornamentades: pels voltants de l'estació n'hi ha moltes, però també en trobam escampades per tot el poble. Moltes vegades es tracta de posades reformades. A la Plaça de la Vila Cas Potecari o Son Llaut en són un bon exemple. Dins un estil singularíssim trobam un edifici també tan singular com és l'estació del tren (idèntica a la de Binissalem, si vos hi heu fixat).

Però no volem parlar tan sols de cases "bones", de construccions vistoses. De fet és important remarcar que a Santa Maria, com per tot arreu, tenim moltíssimes cases senzilles i humils que mantenen viva les tipologies tradicionals, sense ostentacions, amb modèstia. Són aquestes cases les que més han rebut la plaga de la destrucció massiva, i per això és important cridar l'atenció, i recuperar la sensibilitat per la conservació d'aquestes formes austeres però bellíssimes, herència de catalans i musulmans, que podem trobar encara a moltes cases del casc

urbà, i que resumim a continuació centrant-nos en la tipologia dels portals:

El portal d'arc de mig punt és, sense cap dubte, el més característic. Sol formar part de la típica casa de repoblació catalana, que no trobam a Santa Maria en estat "pur", ja que el nucli urbà és molt més modern; i aquest tipus de cas és propi de l'edat Mitja, i sòl presentar façana estreta, sòtil baix, i finestres petites.

Una part considerable dels portals de mig punt han estat objecte de reformes, i han quedat convertits en rectangulars, amb l'arc destruït, quasi sempre sense remei.

Als voltants de la Plaça de la Vila i el Carrer Llarg trobam una sèrie de portals molt curiosos, rectangulars i construïts en pedra de bona qualitat que destaca sobre la resta de la façana, i que resulten d'una bellesa molt singular.

Trobam també una sèrie de portals igualment interessants: el d'arc rebaixat, derivat de l'antic arc de mig punt; el rectangular, de tradició musulmana; o la portassa "d'ansa de paner". Aquestes tipologies es poden trobar tant en edificis ostentosos, com en cases modestes. En qualsevol cas, però, haurien d'esser objecte d'estima i conservació, tot evitant que la ignorància o un fals sentit pràctic continuïn el seu lent i constant procés de destrucció.

Mateu Vich

CONSELLERIA DE CULTURA,
EDUCACIÓ I ESPORTS
GOVERN BALEAR

Can Sanxo i es Colcador són dos bons exemples, i molt diferents, de la bona feina dels picapedrers de la nostra Vila

FORN - PASTISSERIA

BOVER

CA'N BLANCO

Carrer Miquel Dolç, 10

Tel. 62 12 08

FONER

MINYO
INFANT
ESPORT

Plaça dets Hostals, 13 i 15

Tel. 62 00 48

SANTA MARIA DEL CAMI

GRAN ASSORTIT DE
ROBA PER A GENT GRAN

Lactància materna: l'opció natural

Durant els primers mesos de vida el nin necessita per a sobreviure una nutrició suficient i apropiada, una protecció adequada contra les infeccions, i un ambient d'estímul afectiu. Cap període de la vida és més crític o comporta una major susceptibilitat als trastorns de tot tipus que aquests mesos de transició entre el medi intrauterí, amb la seva protecció i estabilitat gairbé totals, i el món exterior que imposa al nin la necessitat d'adaptar-se ràpidament a noves dimensions i pressions físiques i psico-socials. De totes les cries de mamífers, el nin noutat és probablement la menys independent i la més incapaç de valer-se per ella mateixa sense la cura sol·licita i sense l'ajut actiu dels adults de la seva espècie.

La secreció de llet a les femelles i l'alimentació de les cries amb la llet materna són elements integrants del procés reproductiu a totes les espècies de mamífers, i tenen per objecte evitar el risc que d'altra manera comportaria aquest pe-

ríode d'adaptació de la prole a les condicions del medi extrauterí.

En la espècie humana la llet materna, amb el seu equilibri entre components energètics, proteïnes, lípids, lactosa, minerals, vitamines i aigua, és l'aliment més adaptat a les necessitats nutricionals de l'organisme en els primers mesos de vida i basta per a atendre aquestes necessitats fins que el lactant té de quatre a sis mesos. A partir d'aquest moment serà necessari utilitzar aliments suplementaris, però la llet de la mare seguirà essent durant un cert temps una base excel·lent per al creixement i desenvolupament del nin.

Però la satisfacció de les necessitats nutricionals no és suficient per a assegurar la supervivència del lactant. Durant tota la gestació, el fetus està aïllat i protegit del món exterior, però tot just que hi ha sortit, el noutat ha de fer front al risc d'infecció. La immunitat passiva que

SUPERMERCAT

SPAR

HORARI D'HIVERN

de dilluns a dissabtes

de 8'30 a 13'30

de 16'30 a 20

C/ Santa Catalina s/n (devora la via del tren)

Tel. 62 07 55

rebé a través de la placenta abans de néixer li dona alguna protecció després de la seva arribada al món, però no és suficient i ha de ser completada amb la llet materna, que juga un paper fonamental quant a aquest aspecte, ja que conté substàncies actives que asseguren la defensa immunològica del nin i contribueix a reduir el risc d'infeccions i atenuar la seva gravetat si, malgrat tot, s'arriben a donar.

A més de ser important des del punt de vista nutricional i immunològic, la lactància materna és particularment valiosa per al benestar psicològic del nin: el contacte estret i amorós que s'estableix entre mare i fill, i l'associació d'aquest contacte amb la satisfacció de necessitats biològiques fonamentals, creen un vincle poderós per a la resta de la vida, i donen al lactant una sensació de seguretat i protecció afectiva que influeix de manera determinant en el seu desenvolupament físic i emocional durant la infantesa i l'adolescència.

Quina és la raó que malgrat tots aquests avantatges la lactància materna està essent substituïda per formes menys eficaces d'alimentació del nin?

Les causes d'aquesta situació són molt complexes i a vegades difícils de d'esbrinar; tal com passa amb altres moltes formes de conducta humana, els mecanismes subjacents estan relacionats amb l'evolució de les societats i de les maneres de viure de la població.

A l'espècie humana la lactància materna no és totalment instintiva, sino que està en bona part supeditada a tot un procés d'aprenentatge i estimulació. El resultat de la lactància no depèn de al secreció de llet de la mare, procés fisiològic que no sol plantejar problemes a quasi cap dona, ni de la força de succió del nin; sino de la informació que té la mare sobre aquesta forma de lactància i del seu desig de practicar-la. un altre factor determinant és el reconeixement social del valor de la lactància materna i del paper capital de la maternitat.

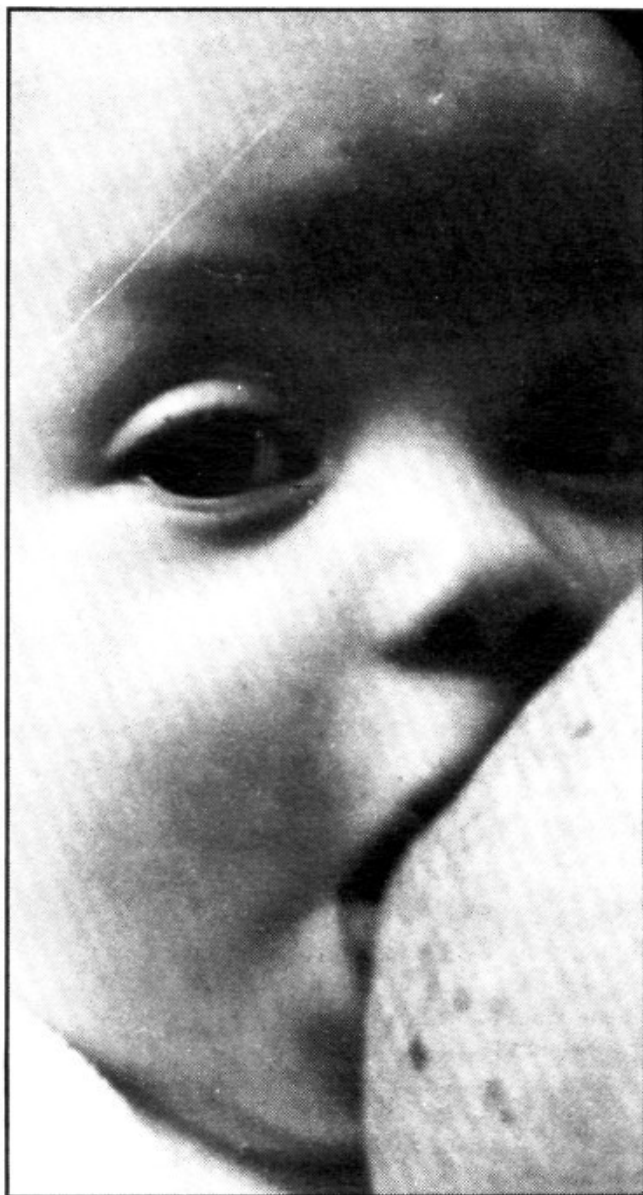
Fins a principis d'aquest segle la lactància natural era la forma universal de criar els nins a totes les societats. I així, aquestes "segregaven" espontàniament mecanismes favorables a la lactància natural, que resultava a més propiciada per les formes de treball, horaris, etc.

L'aparició de nous ecosistemes -les comunitats urbanes industrials- va canviar molts d'aquests factors: le famílies

vegeren com augmentava la seva dependència cap al treball de producció per al mercat i respecte de la productivitat, i les dones s'anaren incorporant en nombre cada vegada major a la força del treball i començaren a absentar-se de ca seva per a guanyar un salari. L'estructura i, en molts de casos, la funció de la família també varen canviar, i amb elles les pràctiques de criança d'al.lots.

Els antics costums de preparació espontània per a la lactància desaparegueren, els valors tecnològics acabaren imposant-se, i amb el temps els sistemes d'atenció de salut han anat insensibilitzant-se a la necessitat de promoure la lactància materna i a l'acció que ells mateixos poden fer per a fer possible la seva difusió i èxit

El paper que juga en aquesta actuació el triomf de la indústria alimentària en l'elaboració de la llet de vaca i la seva adaptació a les necessitats nutricionals del lactant, és matèria opinable. En qualsevol societat hi haurà una petita proporció de mares que per raons biològiques o socials no puguin o no vulguin alletar els seus fills, i en aquests casos la "maternització" de la llet de vaca ve a omplir una necessitat indiscutiblement. Es greu que allò que comença essent una tecnologia per a satisfer una necessitat s'hagi convertit en un poderós instrument comercial al que molts de crítics consideren la causa principal de la caiguda en desús de la lactància materna. Amb la seva publicitat agressiva i les seves modernes tècniques de venda, els fabricants de sucedanis de la llet materna podrien molt bé haver creat una necessitat artificial dels seus productes. La propaganda presentada com un progrés tècnic perfectament adaptat a les necessi-

tats del creixement del nin és eficaç, però enganyosa.

Es imperatiu que les mares estiguin degudament informades sobre les qüestions d'alimentació dels lactants, i que tinguin consciència de l'incomparable valor de la lactància natural per els seus fills i per a elles mateixes. I no hem d'oblidar que la lactància materna no és responsabilitat exclusiva de la mare, ja que també és una responsabilitat de la família i de la comunitat sencera, que l'han de propiciar i contribuir així al millorament de la salut dels nostres nins.

Dra. Juana María Román
Pediatra.

El nom de Coanegra

Tenim al nostre terme una vall molt important que li deim **Coanegra**. Tal nom sempre ha merescut una atenció pels interrogants que comporta. Per tant cal fer unes reflexions.

Quan el Rei Don Jaume I reuní les Corts Generals Catalanes i Aragoneses per tractar i acordar la conquesta de Mallorca, un dels considerants que exposà fou la qüestió que a Mallorca hi havia molts de catalans i persones d'altres parts que estaven convertits en esclaus dels moros mallorquins i que calia anar a alliberar-los. Tal consideració fou ben rebuda per tots els reunits.

Els esclaus eren els qui treballaven els rafals dels musulmans de l'illa mallorquina, i és molt possible que els qui anaven a la vall que ara i sempre se li ha donat el nom de **Coanegra**, que fossen els mateixos qui li donassin tal nom. La causa seria poder entendre's ells amb ells, ja que les paraules dels seus amos moros eren indescifrables, i sabien quin nom donaven a dit territori. Així tenien un nom català amb el qual se podien fer entenents. La causa fou sens dubte l'observació del terreny, ja que en endinsar-se cap a la part més estreta, el terreny és sinuós, i el camí segueix les curves que imposa el territori. També el torrent segueix les curves que imposa el teme. I de tal consideració no és estrany que li diguessin que era com una coua. Ara bé dita coa quedava enmarcada dins uns penyalars, considerables tots, de color blau molt oscur. I de tal consideració és possible que acabassin per dir-li **Coanegra**. Si és així no cap

Camí de Coanegra, passat Son Gúia. A la fotografia, D. Andreu Bestard Nicolau.

dubtar que després de la conquesta de l'illa per don Jaume I, els que se feren càrrec del territori acceptaren de seguit tal denominació de la vall coanegrina.

Ho comprovar el fet que tal nom fou acceptat sense resistència pels vencedors. També cal tenir en compte que les primeres escriptures dels notaris ja usen

CLÍNICA VETERINÀRIA

MARTA PLA I DALMAU
MANESCAL
Col. 418

De dilluns a divendres:
De 9 a 13 h. i de
16 a 20 h.
Dissabtes:
De 9 a 13 h.

Urgències 24 h.:
TEL. 28 13 13
(Angel 24)
Sol·licitar el BUSCA 2.300
del Dr. OLIVER

C/. Bernat de Santa Eugènia, 17, baixos, local 5 - Tel. 14 05 11
SANTA MARIA

CAIXA DE BALEARS
"SA NOSTRA"

Avenc de Son Pou. Fotografia obtinguda a finals d'un més de juny. Els raigs del sol entren en aquesta època verticalment, formant una columna de llum

tal denominació escrivint-lo en llengua llatina, com bé feien en els primers anys de la conquesta, posant "Caudanigra", o sia **Coanegra**. Així ho trobà l'historiador de Santa Maria del Camí don Bartomeu Jaume de s'Arboçar en documents que dataven de dos anys després de la conquesta de Mallorca, o sia dels anys 1231 i següents.

EVOCACIO

La comarca coneguda per **Coanegra** tingué gran importància després d'esser conquerida l'illa el 31 de desembre de 1299. Actualment per diverses circumstàncies, poc agradables, ha perdut l'antiga popularitat. Però no deixa d'esser una joia radiant, per la bellesa dels seus indrets i l'hermosura dels comellars, plens d'horts i cases de possessions. Durant els primers segles de la conquesta l'activitat dels molins fariners, moguts per la força de l'aigua de la font de Son Pou i per la recollida d'hortalisses i més tard per la vinificació del Celleràs, donaren a la comarca gran prosperitat. Les muntanyes guarden en son sí notables cavitats. A Son Berenguer fa uns anys uns espeleòlegs hi descobriren unes coves recobertes de fines estalactites i estalagmites de gran bellesa. A Son Pou hi ha altre coval imponent. Té dues sales, una obscura i l'altra il·luminada per la llum solar degut a una obertura zenital que dona pas als raigs del sol. Tal detall és de molta importància ja que és l'única cova de la nostra illa que té tan meravellós detall. Antigament sols es podia contemplar mirant dins el coval per dita obertura natural, però a finals del segle passat el propietari d'aquesta meravella, Sr. Boieres, tengué l'oportunitat de fer obrir un túnel per poder-la admirar des del trespol. L'empresa va esser perillosa, puix fou necessari dibuixar un plà detallat. El va fer don Pere d'Alcàntara Penya, pel

CONFECCIONS

VICÈ

MODA JOVE

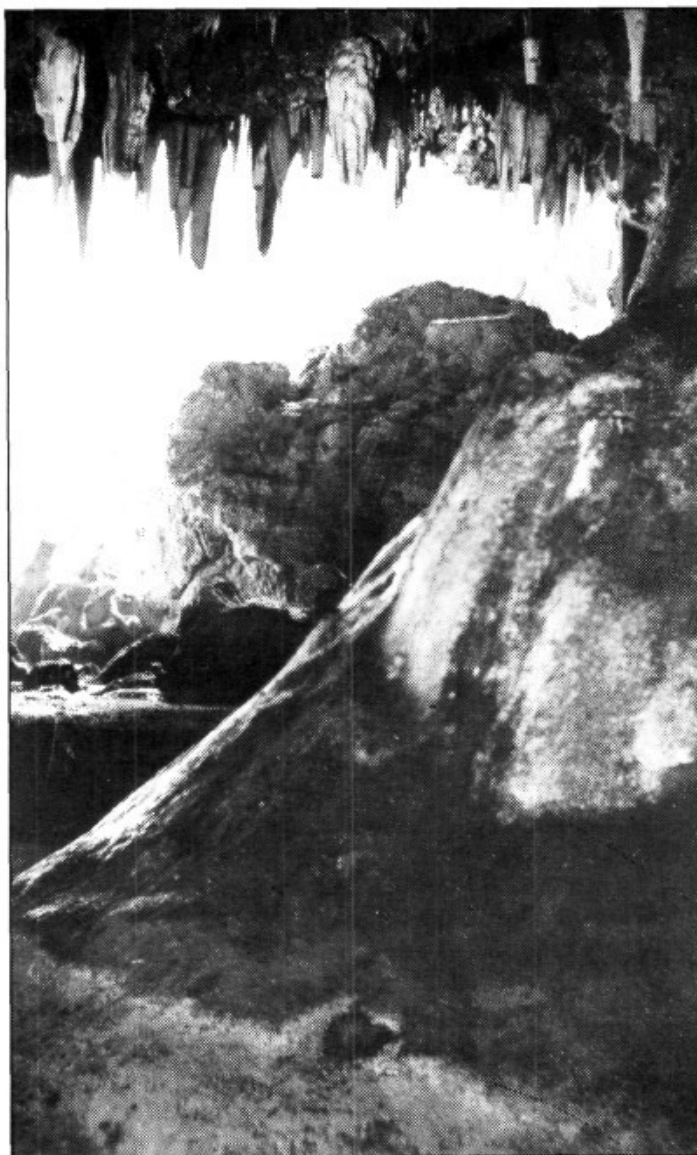
**SA
GERRERIA**

CERÀMICA SERRA

*Carretera d'Inca
Tel. 62 01 71*

qual fou precis davallar dins el coval des de l'obertura zenital. Se posaren uns pals al damunt del forat units amb cordes. Després de haver-se construït una gàbia, que se posà als pals on ja havien instal·lada una grossa corriola i a ella una llarga corda que sostenia la gàbia. Amb tals aparells pogué baixar al fons el Sr. Penya, i prendre les dimensions del coval i la fondària i el punt més convenient per fer el forat del túnel, començant per la part exterior. Treballaren per fer-lo uns joves de Consell, que per cert durant dit temps tingueren una desgràcia que, si bé no costà la vida a cap d'ells, poc hi faltà.

Durant un descans, encengueren foc i una espira anà a un munt de pólvora per fer barrubins. Aquell material explotà i quedaren bastant cremats dos dels tres treballadors. El tercer menys ferit procedí a apagar el foc i seguidament davallà a les cases de la possessió a demanar ajuda. Trobà els qui hi vivien que ja estaven per pujar, puix el renou de l'explosió els havia posats ben alarmats. Davallaren els dos més cremats i els curaren amb el que pogueren. Llavors els traslladaren a son domicili de Consell. Passats uns mesos ja estaren en condició de seguir els treballs i pogueren acabar l'obra. El túnel té 65 passes de llargària i que el recorre se troba al final dins la gradiosa caverna, d'una bellesa incomparable.

Avenc de Son Pou. Detall d'una part de la cova

L'han visitada gran nombre de persones de les més notables dels anys primers del present segle, entre elles cal anomenar el gran poeta Dr. Miquel Costa i Llobera, el qual li dedicà un dels més bells poemes

que la seva ploma va escriure. Actualment aquesta meravella de la nostra illa és molt manco visitada.

També conté altre punt de no menor importància la possessió de Son Pou i és el torrent del Freu, amb penyalars de gran altura i molt airosos. També els van visitar molts dels admiradors de les meravelles mallorquines. Un d'ells fou altre gran poeta, natural del poble de Campanet, el Rd. D. Llorenç Riber que també fou uns dels seus més valuosos cants literaris.

DINS LA HISTORIA

Coanegra i altres territoris adjunts, al repartir-se l'illa, tocà a Guillem de Montcada, vescomte de Bearn, però havent mort durant la primera batalla de Santa Ponça, se feu càrrec de tal porció la seva viuda Garcenda de Provença, amb sos fills Gastó i Costança. El qui fou gran capità del comtat de Bearn, Bernat de Santa Eugènia, fou l'hereu de tot el qui pertocà a dit senyor i després a la seva viuda, en premi a lo molt que havia fet per dita família. Dit nou senyor hagué de lluitar dins **Coanegra** per vèncer la morisma que hi havia quedada. Els vencé i quedà propietat del territori.

Andreu Bestard Mas
(Text i fotografies)

grafia hi ha Andreu Bestard Nicolau.

FUSTERIA SEBASTIÀ FERRER

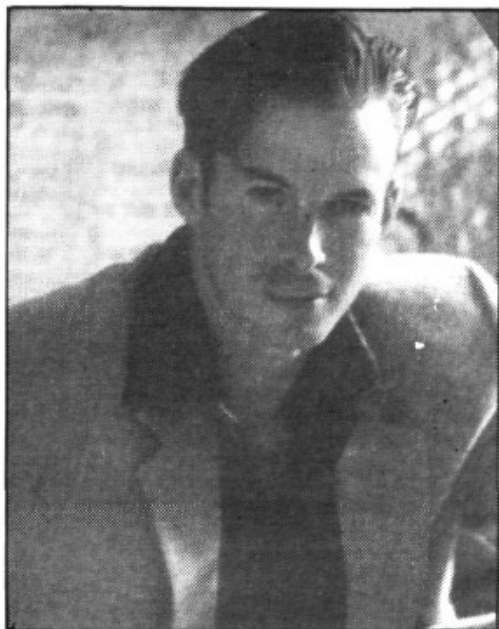
PORTES, PERSIANES, MOBLES DE CUINA
ESTANTERIES, TOT EN FUSTA

Joan Mesquida, 67 (camí des Coscois) Tel. 14 03 64

Estudi
fotogràfic
Llorenç
Frontera

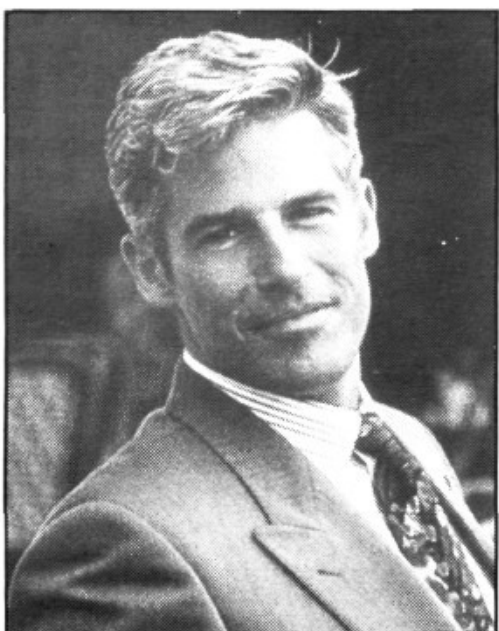
Plaça Hostals, 44
SANTA MARIA DEL CAMÍ

Tel. 14 00 52

La joventut

SASTRE

PERRUQUERS

L'elegància

Moda Tardor-Hivern 91/92

Bisbe Perelló, 4

Tel. 14 02 44

SANTA MARIA

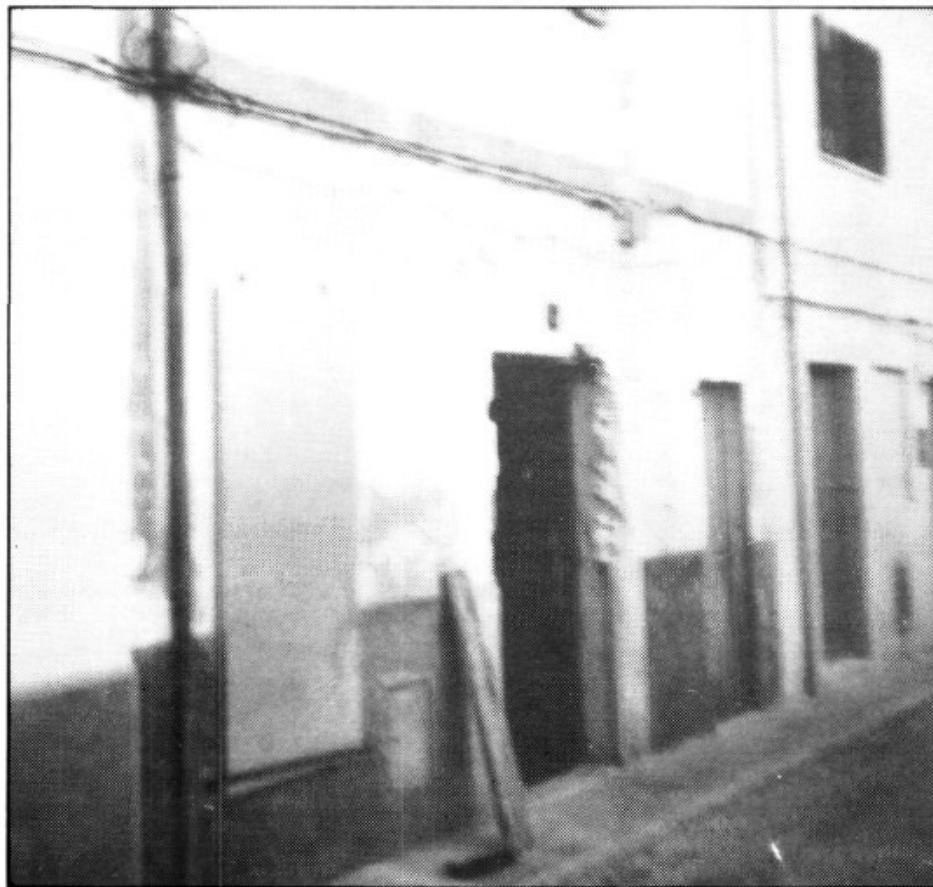
Ca sa Molinera

Cinquanta-cinc anys de botiga

Durant un dia d'aquest més d'octubre la tradicional botiga de **Ca sa Molinera** tancà les seves portes al públic després de cinquanta-cinc anys de servici comercial als veinats dels carrers dels voltants. La raó fonamental és que l'actual propietària, Coloma Joan Sampol -que l'heretà de la seva mare Coloma Sampol-, està un poc delicada de salut, i no pot estar moltes hores dreta, que a una botiga és essencial. Idò, ha tancat una botiga lligada a la memòria infantil de molts de santamariers, ja que la seva situació vora l'escola parroquial i ca ses monges -avui Col·legi Ramon LLull- feia que dia a dia una autèntica gernació d'infants hi entràs a comprar qualsevol llepolia.

Inevitablement "qui dia passa any empeny", i les coses van canviant, algunes desapareixen, d'altres perviuen, i en neixen d'altres. I en les botigues passa el mateix, podem recordar la botiga a la curva del carrer Joan Vich Salom o al mateix carrer el forn de can Ciuró, al carrer nou Ca na Morro i Ca na Sineu, Ca na Teresa, la botiga de la plaça de Son Fango, al carrer

Llarg la botiga aferrada a cal dentista, o més cap a la vila una botiga a la cantonada d'Arquitecte Forteza, la botiga del carrer dels milionaris, Can Narcís., i moltes d'altres més. Aquestes petites botigues que poc a poc van desapareixent, que són una part d'una altra concepció de la vida. I Ca sa Molinera era una d'aquestes emblemàtiques botigues de poble.

Ca sa Molinera avui: la botiga tancada, i la casa en obres

Obri Ca sa Molinera na Coloma Sampol Bestard, l'any 1936, aleshores les botigues tenien les coses imprescindibles, bàsiques i sense empaquetar, tot es venia a "granel" amb balançes de plat i peses. I les mesures eren les tradicionals mallorquines, es venia per unces, mitges lliures i lliures, no es venia res per grams

o quilograms. L'arròs, els fideus, els ciurons, mongetes, faves dins sacs, les arengades dins caixes, el bacallà, algunes llaunes de sardines, els plàtans es venien a dotzenes, verdures i fruites fresques. Per l'al·lotge regalim, regalèssim i bolles de fang, en aquell temps no es feien entrepans.

**FUSTERIA
GABRIEL
CANYELLES**

mobles de cuina i bany
mobles decoració
fusteria en general

Carrer Andria, 10. Telèfon 14 02 51

A l'esquerra, Coloma Sampol, la primera botiguera de Ca sa Molinera. A dreta, Joan Joan Canyelles, el seu marit, que també treballava a la botiga. A baix, Coloma Joan Sampol, l'actual propietària, quan era més jove.

Quan na Coloma Joan Sampol es fa càrrec de la botiga és al 1954, però ja de petita hi despatxava, s'enfilava sobre una cadira per a poder pesar. Es pot dir que tota la seva vida ha transcorregut rera el taurell i vora els prestatges de la petita botiga. Ella introduí la gelera de gel per conservar més i tenir la beguda fresca, els danones s'havien d'anar a cercar a Palma ja que el repartidor no arribava als pobles.

Passen els anys, va fent millores, alguna petita reforma, una gelera elèctrica -que va conservar utilitzant-la fins al darrer dia-, així fa gelats en cubiteres i escuradents per l'al·lotge de les escoles. De cada vegada les coses venen més empaquetades i es ven menys a pes. I ja a la dècada dels vuitanta, amb les modernes normatives de tenir mostradors-gelera per tenir segons quin tipus de productes, la qual cosa transforma radicalment l'ambient d'una botiga amb el típic taurell.

A Ca sa Molinera s'hi podia trobar de tot, des d'al·lus, llet de vaca a granel d'alguna vaqueria del poble, blocs, els cèlebres bolígrafs bolin o bic, caretes, entrepans i tota casta de llepolies per la ninada que hi badocava davant aquell mostrador estret i llargut.

Cada un dels santamarierers tenim associats records a una botiga d'escola. Els que anaven a Ca ses Monges o a Parroquial a Ca sa Molinera, els que anaven a S'Escola Graduada a **sa botiga de ca na Creus**. Aquestes botigues que hi ha vora les escoles sempre tenen una atmosfera especial, una olor, una manera de compondre les coses, un tragí continu de nins i nines a determinades hores, que queden associades a la memòria de la gent. Si ja hem acabat l'escola i som més grans, quan hi passam pel davant, si ens hi fixam amb atenció ens apareix al nostre cervell tota una allau d'imatges, records, situacions i vivències de la nostra infantesa i la dels nostres amics. Possiblement sia per això mateix que tenen aquest significat, aquest aprecí per molts de santamarierers.

Una d'aquestes botigues d'escola, d'infantesa, però alhora dels carrers que la voltegen, ha desaparegut. Ca Sa Molinera restarà molts d'anys dins el record no sols dels seus propietaris i veinats, sinó que en la memòria de cinquanta cinc-anys d'escolars, que hi han badocat al davant, que hi han comprat les bolles de fang i el regalessim, les caretes de cartró, els gelats amb l'escuradents, les

flagolossines i els sobres sorpreses, els bucaneros i panteras rosa de la casa Bimbo, les més modernes llepolies actuals i les tortugues Ninja. De la bolla de fang no ben rodona a les tortugues Ninja, moltes generacions d'infants d'aquest poble.

Bernat Calafat.

Sobre el culturisme (II)

Continuant l'article publicat al número anterior de Coanegra, ens posarem de bell nou en contacte amb en Joan parets per a que explicàs als lectors d'aquesta revista alguns aspectes més d'aquest esport, amb la idea de desmitificar-lo i desproveir la seva imatge d'una sèrie de tòpics molt comuns entre els profans.

En aquest article intentarem explicar com és l'entrenament habitual en el culturisme. El millor és començar a entrenar tres dies alternats per setmana; per exemple, dilluns, dimecres i divendres, deixant un dia entre un entrenament i el següent, per a que el cos tenguí una recuperació òptima. Durant la primera setmana es fa una sèrie per exercici; a la segona, dues; i a la tercera, tres. D'aquesta manera el cos pot assimilar millor el treball. Després, a la quarta setmana es passa a entrenar quatre dies, però ja se n'entrenen dos, per un de descans, i dos dies més d'entrenament; per exemple, dilluns i dimarts entrenament, dimecres descans, dijous i divendres entrenament una altra vegada. D'aquesta manera el cos va millorant progressivament en potència, força, recuperació, etc...

Els primers dies el pes que s'utilitza no ha d'esser molt alt, ja que la tècnica i la postura han d'esser tan correctes com sigui possible; ja que si no és així el progrés es farà més llarg, i el perill de lesió és més gran. Es a dir, les primeres setmanes han de servir per a que el principiant es familiaritzi poc a poc amb els moviments.

Moltes vegades el principiant, i el que no ho és tant, per voler seguir un company més fort que ell, utilitza una barra massa pesada, i en conseqüència una tècnica més pobre, i es pot lesionar fàcilment, ja que els tendons i músculs no estan habituats a tanta tensió. Hem de recordar que estam entrenant la musculatura, i no l'ego.

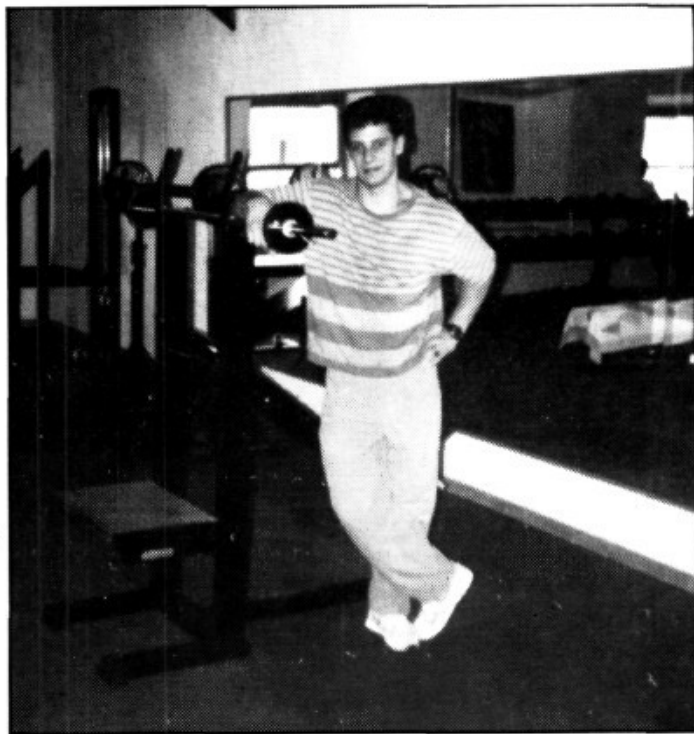
El recorregut del moviment ha d'esser complet. Si acostumam el tendó i el múscul a fer recorreguts curts, podem perdre fàcilment elasticitat. El múscul vol un moviment complet, per tant, un estirament màxim seguit d'una contracció màxima. Com més complet és el recorregut, més gran és la implantació de fibres musculars, i per consegüent les ganàncies tant de força com de potència o tamany també seran més grans.

El pes ha d'esser el just per a poder mantenir una postura i tècnica correctes, però també s'han d'anar pujant progressivament els pesos, ja que si sempre seguim emprant el mateix la musculatura s'hi habitua i es fa molt mal de fer progressar. A cada sèrie s'hauria d'anar augmentant el pes.

Molta gent es demana a vegades per què per exemple amb un exercici de pectoral podem moure molt més pes que amb un exercici de bíceps. La resposta és lògica, ja que primerament el pectoral és un grup muscular més gran i per tant més fort i potent que el bíceps; i en segona, que quan treballem el pectoral indirectament es veuen implicats altres músculs com per exemple el tríceps, situat darrera l'espatla, i en menor mesura l'esquena, en canvi el bíceps no reb en aquest cas cap tipus d'ajudes d'altres grups musculars.

Crec, ja per a acabar, que podem deixar-ho aquí, perquè podriem parlar durant molt de temps del tema, però aquests podrien esser els principis bàsics. Però en Joan vol deixar una cosa clara, que al culturisme és un esport molt tècnic, que no es tracta tan sols de moure ferro, com molts se pensen, sino que també s'ha de tenir sentit comú.

Agustí Caballero

restaurant

**Sierra
de
Gredos**

Carretera Palma-Santa Maria, Km. 13,5. Tel. 620811

Especialitats:

"Tostón" d'Avila

"Lechazo" de Segovia

i costelletes de
"lechazo" torrades

PAPERERIA I LLIBRERIA

GALOP

Margalida Munar Castell

Plaça Espanya, 1

Telèfon 62 11 98

SANTA MARIA

Jaume Mateu Dolç pot fitxar per un equip de Castelló.

En Jaume Mateu Dolç Martorell és un ciclista santamarier que amb només 16 anys ja ha estat a la selecció balear, ha guanyat una volta a Eivissa, i ha participat a diverses competicions a la Península. Actualment no forma part de cap equip, i entrena pel seu compte, sense entrenador. Sol córrer uns vuitanta quilòmetres diaris damunt la seva bicicleta. Malgrat no tenir equip, s'ho organitza tot pel seu propi compte, des de la dieta fins a la gestió d'inscripcions a carreres i altres papers.

De moment en Jaume no té previst participar a cap competició fins passat les festes de nadal, ja que és a partir d'aquestes dates que les competicions compten amb participants de categoria reconeguda de fora de l'illa.

El ciclista santamarier ha rebut darrerament ofertes per part de l'equip Aliete, radicat a Castelló de la Plana, que només té juvenils, que són preparats per a competir com a professionals; ja que els equips d'èlite entrenen per les contrades castellonenques, i d'aquesta manera coneixen de més aprop les joves promeses del ciclisme.

Agustí Caballero

Proves combinades pel campionat d'espanya de veterans.

En Jaume Canyelles (de sa Sínia), juntament amb el salleric Toni Pinya, es proclamaren campions d'espanya a la categoria de veterans. El campionat es va celebrar a Burgos, on es varen fer distintes modalitats de proves combinades. En Jaume Canyelles i en Toni Pinya participaven en representació de Balears i amb les medalles d'or que varen guanyar, Balears va esser la guanyadora per comunitats autònomes, seguida d'Aragó, Catalunya i Madrid.

Les proves varen tenir molts de problemes pel fort vent i pluja que varen fer. Malgrat tot això en Jaume va lluitar molt i va aconseguir els següents resultats a les cinc proves obligatòries:

Salt de longitud: primer; llançament de jabalina: primer; 200 m llisos: primer; llançament de disc: primer; 1500 m: segon lloc. Amb tots aquests resultats va aconseguir un total de 2.304 punts que va esser el millor resultat de la categoria B, i en Toni Pinya a la categoria A va fer un total de 2.997. Com podem veure en Jaume encara es troba en forma.

Enguany els dos equips seniors, malgrat greus dificultats com són per exemple la manca d'entrenadors (labor que duen a treure jugadors dels dos equips), han aconseguit formar dos equips en els que la il·lusió i les ganes de jugar constitueixen la base dels equips. Sabudes són les dificultats econòmiques del bàsquet santamarier, que aquesta temporada gràcies als bars Obac i S'avenc han aconseguit uns nous equipatges pagats per aquestes cases comercials.

A.E./G.B.

Equip Femení

Francisca Bestard, Joana Mª Crespi, Marilena Torres, Marilena Panyella, Magdalena Miralles, Margalida Mates, Catalina Soler, Maria Canyelles, Sandra Gomila, Lourdes Ferrer, Antònia Estarrelles.-Delegat: Pep de la Peña.

Equip masculí

Gaspar Lluís Rodríguez, Pep Estarrelles, Miquel Angel Vich, Toni Garau, Bartomeu Garcies, Maties Batle, Pere Bover, Joan Bibiloni, Toni Frontera, Maties Rubí.- Entrenador: Gori Bover. Delegat: Miquel Amengual.

Resultats del Club de Bàsquet Santa Maria

Seniors Masculí

Santa Maria 64 - Esporles 67
Pollença 48 - Santa Maria 62
Santa Maria 59 - Puigpunyent 47

Seniors Femení

Santa Maria 37 - Felanitx 50
La Salle 53 - Santa Maria 48

FERRETERIA I ELECTRODOMÈSTICS

CAN XIC

ELS OFEREIX: Reg, llempisteria, mobles auxiliars, drogueria, mobles de bany i molts d'altres útils

Av. Jaume III - Tel. 14 00 45 - SANTA MARIA

No va gaire bé

El Futbol Club Santa Maria, com ja havia dit al pasat número, no va gaire bé, els equips inferiors només han jugat un parell de partits i tan sols el futbol 7 va pels llocs capdavaners. Això no vol dir res, ja que només duen uns quants partits jugats

L'equip Amateur ha començat a fer qualche punt i només ha perdut un partit des que vàrem publicar el darrer número. Han començat a fer un gran esforç per aconseguir millors resultats i esperem que els aconseguixin. També és necessari crear un ambient propici amb un públic més nombros i entusiasta.

Agustí Caballero

Resultats dels equips del C.D Santa Maria

Fins dia vint d'octubre:

AMATEURS 2ª REGIONAL

Santa Maria 1 - Ferriolenc 2
 Porreres 2 - Santa Maria 0
 Santa Maria 0 - R. la Victòria 1
 Llubí 2 - Santa Maria 2
 Santa Maria 4 - Bunyola 4
 s'Horta 4 - Santa Maria 0
 Santa Maria 2 - Algaida 2

Juvenils

Cardassar 10 - Santa Maria 0
 Santa Maria 0 - Montuiri 3
 Xilvar 3 - Santa Maria 2

Cadets

Porto Cristo 10 - Santa Maria 0

Benjamins

Santa Maria 5 - Cormoran 1
 Sant Pere 2 - Santa Maria 1
 Platges de Calvià 5 - Santa Maria 0

Futbol 7

Platges de Calvià 1 - Santa Maria 4
 Santa Maria 5 - s'Arracó 1
 Sant Gaietà 2 - Santa Maria 1

Nota: Els infantils no han jugat fins a la data cap partit de lliga, que comença dia 26 d'octubre.

J.M. Vallespir
 Delegat futbol 7

Obres al vestidors del camp d'esports

Ja han començat les obres als vestidors del camp Municipal d'Esports Antoni Gelabert. Les reformes que es duen a terme afecten moltes parts importants: les dutxes (que moltes ja s'havien rovellat o estaven arrabassades), les rajoles de les parets, que eren un perill ja que se podien fer qualche tall; es refereixen els forats de les parets i reformen els excusats públics. Ja feia falta perquè és un dels llocs públics més utilitzats pels esportistes santamariers; esperem que pensin a posar més bancs per canviar-se, i si poden trobar remei a les rajoles d'en terra, ja que patinen molt quan estan banyades, i ho solen estar molts de pics, ja que els dos equips solen fer servir els vestidors, i el que vé darrere troba tota l'aigua enterra. Esperem que acabim aviat les obres ja que el primer dia els jugadors amateurs es varen haver de canviar a la piscina, i si se volien dutxar l'aigua era freda, molts de jugadors optaren per donar-se un bany a la piscina malgrat l'aigua fos gelada.

Agustí

Metrópolis

bar

carrer Llarg Santa Maria

De carn: conill, de postres: braç de gitano

Una manera de preparar el conill un poc diferent a la típica de la nostra cuina és la que mos ha ensenyat na Coloma Fullana. També ens ha facilitat els seus secrets per a fer un bon braç de gitano.

Conill amb salsa

*ingredients:

- un conill a trossos
- 1/2 kg. de tomàtiga capolada
- un pebre vermell
- alls
- una fulla de llorer
- un tassó de conyac
- un tassó d'aigua
- sal i pebre bo

*preparació:

Dins una pella amb oli ben calent fregir el conill amb sal i pebre bo. Quan estigui ben rostit, treure-lo i posar-lo dins una greixonera, dins el mateix oli colat. Fregir-hi el pebre vermell i els alls. En esser cuits, posar-los damunt el conill.

Ara, posar la tomàtiga capolada i el conyac dins la pella amb sal i pebre bo, deixar coure una estoneta i després passar-ho pel premsa-purés. Tapar el conill amb aquesta salsa, i afegir-hi un tassó d'aigua, tapar la greixonera i posar-la al foc.

Ha de coure uns trenta minuts a foc lent. Se serveix acompanyat de patates fregides.

Braç de gitano

*ingredients:

- 100 gr. de farina
- 200 gr. de sucre pols
- 5 ous
- un poc de llevadura en pols
- conyac
- llimona

*preparació:

Pujar els vermells d'ou ben pujats, mesclar-hi la sucre en pols. Remenar fins que tenguí una consistència cremosa. Afegir-hi la farina i llavors el blanc d'ou a punt de neu i la llevadura.

Posar-ho dins una palangana allargada de forn, que prèviament haureu preparat amb un paper de ceba untat d'oli. Enfornar i deixar coure uns 20 minuts a foc lent. Quan sigui cuit, engatar-ho amb un almívar que haurem preparat fent bullir conyac amb sucre i un tros de llimona.

Es pot farcir de: nata, confitura, crema, xocolata... també es pot ensucrar per damunt o decorar de mil maneres, amb cireres, confits, xocolata rallada etc...

Bon profit!

Àngela Dolç

